

Τι ήταν το ΑΚΕΛ και πού πηγαίνει; (Άλλο Υλικό)

Ιστορικό σημείωμα

Αυτή η απομαγνητοφώνηση δημοσιεύθηκε τον Σεπτέμβριο του 2024 στο Platypus Review 169. Αποτελείται από τα απομαγνητοφωνημένα κείμενα του πάνελ 'Τι ήταν το ΑΚΕΛ και πού πηγαίνει;' που οργανώθηκε από το [Πλατύπους Λευκωσίας](#) στις 22 Δεκεμβρίου 2022.

Περιεχόμενο

Τι Ήταν το ΑΚΕΛ και Πού Πηγαίνει;

Στις 22 Δεκεμβρίου 2022, το τμήμα Λευκωσίας της Platypus Affiliated Society φιλοξένησε εκδήλωση-πάνελ με τίτλο “Τι Ήταν το ΑΚΕΛ και Πού Πηγαίνει;” στο Σπίτι της Συνεργασίας στη Λευκωσία. Οι ομιλητές ήταν ο Χαράλαμπος Αριστοτέλους (ανεξάρτητος υποψήφιος στις προεδρικές εκλογές του 2023), ο Φειδίας Χριστοδουλίδης ([Πλατύπους](#) και [1917](#)),[1] η Αθηνά Καριάτη ([Νέα Διεθνιστική Αριστερά](#)),[2] και ο Μάριος Θρασυβούλου (ιστορικός και συγγραφέας). Συντονιστής ήταν ο Χάρης Θεοδώρου. Ακολουθεί η επιμελημένη απομαγνητοφώνηση της εκδήλωσης.[3]

Εισαγωγή

Μετά την απόφαση της Κεντρικής Επιτροπής του ΑΚΕΛ[4] να στηρίξει τον Ανδρέα Μαυρογιάννη στις επερχόμενες προεδρικές εκλογές, πολλοί στην Αριστερά έχουν εγείρει ερωτήματα για τον σκοπό και το μέλλον του κόμματος, ανοίγοντας για εξέταση όχι μόνο τις πρόσφατες κρίσεις του κόμματος αλλά και τη βαθιά ιστορία του τόσο σε σχέση με τη διεθνή Αριστερά όσο και με το Κυπριακό. Αυτό το πάνελ σας προσκαλεί να εξετάσετε το νόημα αυτής της ιστορίας στο παρόν για την Αριστερά.

Ποια η σχέση Κομμουνιστικού Κόμματος Κύπρου (ΚΚΚ) και ΑΚΕΛ; Πώς και γιατί το ένα κόμμα εξελίχθηκε στο άλλο; Πώς άλλαξε φύση το ΑΚΕΛ ιδεολογικά και πολιτικά με τα χρόνια; Ποιες ήταν οι στιγμές καμπής στην ιστορία του; Ποια η σχέση του ΑΚΕΛ με την Ε/κ δεξιά, ιστορικά αλλά και στο σήμερα; Πώς θα αξιολογούσατε τη στάση του ΑΚΕΛ στο Κυπριακό, ιστορικά αλλά και στο σήμερα; Ποιά είναι η σημασία του ΑΚΕΛ για τα καθήκοντα και προβλήματα που έχει να αντιμετωπίσει η Αριστερά; Πως προδιαγράφεται το μέλλον του ΑΚΕΛ, ιδεολογικά και πολιτικά;

Αρχικές παρατηρήσεις

Μάριος Θρασυβούλου: Για να καταλάβουμε τον χαρακτήρα του ΑΚΕΛ σήμερα, αναγκαστικά θα πρέπει να πάμε πίσω στον χρόνο. Η δημιουργία του το 1941 ήταν μια προσπάθεια να ξεφύγει η αριστερά από την απομόνωση και να γίνουν οι ιδέες της περισσότερο κατανοητές από τον κόσμο. Παρά το γεγονός ότι σ’ αυτή την προσπάθεια έλαβαν μέρος τόσο στελέχη του [Κομμουνιστικού Κόμματος Κύπρου](#) (ΚΚΚ) όσο και αστοί δημοκράτες, η επιρροή των κομμουνιστών ήταν ξεκάθαρα πιο βαρύνουσα. Το ΑΚΕΛ, ως η συνέχεια του ΚΚΚ, έχει τις ιδεολογικές και ιστορικές καταβολές του στον μαρξισμό και στην Οκτωβριανή Επανάσταση. Εκ των πραγμάτων, η πολιτική του επηρεαζόταν από το τι γινόταν στο κέντρο του κομμουνιστικού κόσμου. Όμως, θα είναι λάθος να θεωρηθεί ότι τα

κομμουνιστικά κόμματα που υπήρχαν τότε ήταν κατευθυνόμενα με έναν απόλυτο τρόπο από τη Μόσχα. Ναι μεν υπήρξαν σε γενικές γραμμές υποταγμένα σ' αυτήν, αλλά την ίδια στιγμή διατηρούσαν ένα βαθμό αυτονομίας ως προς την πολιτική τους εντός των χωρών τους. Κυρίως αυτά της Δύσης είχαν, ας πούμε, περισσότερη ελευθερία κινήσεων, πόσο μάλλον αν μιλούμε για ένα κόμμα μιας μικρής και σχετικά ασήμαντης χώρας, όπως το ΑΚΕΛ. Η πολιτική τους εξαρτιόταν σε μεγάλο βαθμό από τις συνθήκες κάθε τόπου, τις επιλογές που είχαν μπροστά τους, αλλά και από το επίπεδο της ηγεσίας τους.

Στην Κύπρο, οι γεωγραφικές ιδιαιτερότητες (μικρός τόπος, μικρός πληθυσμός), η αποικιοκρατία, η πανίσχυρη Εκκλησία, ο κοινωνικός συντηρητισμός και η υπερίσχυση του εθνικισμού είναι παράγοντες που επηρεάζουν τους κομμουνιστές, σπρώχνοντάς τους στην ιδεολογική υποχώρηση. Το ΑΚΕΛ κάνει μεν επίκληση στον μαρξισμό, αλλά από την αρχή επιδιώκει τον προσεταιρισμό των υπόλοιπων εθνικών δυνάμεων, βάζοντας στην άκρη τη ριζοσπαστική πολιτική. Η θέση της Μόσχας υπέρ της εμπλοκής των ΚΚ σε λαϊκά μέτωπα με τη δημοκρατική αστική τάξη και άλλες δυνάμεις είτε πρώτα για αντιμετώπιση του φασισμού είτε λίγο μετά του ιμπεριαλισμού ήρθε απλά να ενισχύσει την ήδη διαμορφωμένη συντηρητική πολιτική της ηγεσίας του ΑΚΕΛ. Το κόμμα αξιοποιεί μεν το ανοικτό πεδίο που αφορά την προώθηση των δικαιωμάτων των εργαζομένων και τη συνδικαλιστική οργάνωση, αλλά δεν έχει το σθένος να πάει ενάντια στο ενωτικό ρεύμα μέσα στην κοινότητα, το οποίο όλο και δυναμώνει ως αποτέλεσμα και των μηνυμάτων που στέλνει ο αγώνας ενάντια στον ναζισμό στον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο.

Από το 1945 περίπου και μετά, και με την αποπομπή του Πλουτή Σέρβα, αρχίζουν να υπερισχύουν σιγά σιγά στην ηγεσία και γύρω από αυτήν άνθρωποι βγαλμένοι από τα σπλάχνα της εργατιάς, με ταξική συνείδηση, με ειλικρινή διάθεση να προσφέρουν, αλλά χωρίς ιδιαίτερη ιδεολογική κατάρτιση, χωρίς παραστάσεις από τη διεθνή αριστερά, χωρίς την ικανότητα παραγωγής πολιτικής. Ευνοούν ένα κόμμα που, με ασπίδα τον ισχυρό μηχανισμό, τη συλλογικότητα και τον συγκεντρωτισμό στην εσωτερική του λειτουργία, θα αυξάνει τη δύναμή του, θα ενισχύει τις οργανώσεις του, θα βγάζει δημάρχους, χωρίς όμως κατ' ανάγκην να ακολουθούνται πιστά οι ιδεολογικές αρχές. Όντως, αυτός ο συνδυασμός της φιλεργατικής πολιτικής και της πολιτικής υπέρ της Ένωσης αυξάνει την επιρροή του στην κοινωνία.

Με την κάθοδο στην Κύπρο του Εζεκία Παπαϊωάννου το 1946 και την ανάληψη της θέσης του ΓΓ το 1949 βρίσκει για τα καλά την έκφρασή της η πολιτική προσέγγιση που καλλιεργούνταν στο κόμμα τα προηγούμενα χρόνια. Η γραφειοκρατική νοοτροπία δυναμώνει και η παραγωγή πολιτικής μπαίνει στην άκρη. Για τα επόμενα δέκα χρόνια το σκηνικό είναι περίπου το εξής: Το ΑΚΕΛ εξελίσσει περαιτέρω τη συνδικαλιστική του δράση και κερδίζει την εμπιστοσύνη της πλειοψηφίας της εργατικής τάξης της κοινότητας. Είναι η μόνη πολιτική δύναμη που χτίζει γέφυρες με τους Τουρκοκύπριους. Μέσω της ΠΕΟ κυρίως,[5] έχει σημαντική επίδραση στους Τ/κ εργάτες, αλλά με τον καιρό και με την εντατικοποίηση του ενωτικού αγώνα, η σχέση αυτή αδυνατίζει. Κατά καιρούς κάνει καλέσματα στους Τ/κ για συνεργασία και επικαλείται την αναγκαιότητα της φιλίας των δύο κοινοτήτων, αλλά είναι φανερό ότι, όσο καλές προθέσεις και αν έχει, το γεγονός ότι στηρίζει την Ένωση[6] απομακρύνει τους Τουρκοκύπριους. Το ΑΚΕΛ κάνει συνεχώς καλέσματα στην Εθναρχία για συνεργασία και συγκρότηση κοινού μετώπου για την Ένωση. Η δεξιά και η Εθναρχία ασκούν σκληρή πολεμική στο ΑΚΕΛ και το απαξιώνουν. Ο εμφύλιος στην Ελλάδα και οι ταξικές αντιπαραθέσεις οξύνουν τα πνεύματα. Το ΑΚΕΛ αντιδρά μεν στην πολεμική και στην απαξίωση της δεξιάς, αλλά όχι μόνο συνεχίζει να επιμένει στην ορθότητα του ενωτικού αγώνα, αλλά συχνά κατηγορεί τη δεξιά και την Εθναρχία ότι ξεπουλούν την Ένωση. Αυτό το μοτίβο επαναλαμβάνεται διαρκώς.

Κάτι που είναι σχεδόν τελείως άγνωστο και δεν συζητείται στη δημόσια σφαίρα είναι ότι, εκεί όπου κάποτε το ΑΚΕΛ αποφασίζει να τραβήξει έναν δικό του ξεχωριστό δρόμο σε σημαντικές καμπές, όπως για παράδειγμα στη Διασκεπτική το 1947-48, στο μάζεμα υπογραφών υπέρ της Ένωσης πριν το

γνωστό δημοψήφισμα που οργάνωσε η Εθναρχία το 1950, στις προεδρικές εκλογές του 1959 όταν πήγε ενάντια στον Μακάριο, το κάνει αφού πρώτα «τρώει πόρτα» από την Εθναρχία και τη δεξιά, αφού πρώτα αρνούνται το κάλεσμα του για συνεργασία. Και πάλι όμως το περιεχόμενο της δράσης του είναι εθνικιστικό και πάλι επιστρέφει πίσω ζητώντας ξανά τη συνεργασία της Εθναρχίας και του Μακαρίου, αναγνωρίζοντάς τους ως τους ηγέτες του αγώνα. Το ΑΚΕΛ διψά όλη αυτή την περίοδο να γίνει αποδεκτό στον εθνικό κορμό.

Με αυτή την ψυχολογία και με αυτή τη νοοτροπία μπαίνει το ΑΚΕΛ στη νέα εποχή της Κυπριακής Δημοκρατίας τη δεκαετία '60. Συνεχίζει να μην έχει στο πλάνο του τη ριζοσπαστική πολιτική, ενώ κουβαλά σε κάθε του βήμα τον φόβο της απομόνωσης. Κουβαλά ακόμα και το άγχος μήπως και αμφισβητηθεί ο πατριωτισμός του, όπως έγινε λίγα χρόνια πριν, στον αγώνα της ΕΟΚΑ.[7] Στηρίζει σχεδόν άκριτα και εν λευκώ τον Μακάριο σε όλη του τη διαδρομή. Για να δικαιολογηθεί η πολιτική αυτή χρησιμοποιείται η θεωρία των σταδίων, ότι δηλαδή η Κύπρος διάγει μια περίοδο με ανολοκλήρωτη ανεξαρτησία, με τη δημοκρατία να απειλείται και με τον ιμπεριαλισμό να την επιβουλεύεται, και άρα ως κομμουνιστές έχουν καθήκον να συγκροτήσουν μέτωπο με την εθνική προοδευτική αστική τάξη ώστε να αντιμετωπιστούν οι κίνδυνοι, να ολοκληρωθεί η ανεξαρτησία, να σταθεροποιηθεί η δημοκρατία και ακολούθως, όταν το επιτρέψουν οι συνθήκες, να εφαρμόσουν το δικό τους πρόγραμμα εξουσίας.

Επέλεξα να περιοριστώ στην 20ετία από τα μέσα της δεκαετίας '40 μέχρι τα μέσα της δεκαετίας '60, γιατί στα αρχικά στάδια της περιόδου αυτής, όταν δημιουργήθηκε το ΑΚΕΛ και μετά, μπολιαζόταν ολοένα το κόμμα με συγκεκριμένες αντιλήψεις και με φορέα συγκεκριμένη ηγεσία, υπό τον Παπαϊωάννου, ενώ με το τέλος της είχαμε ήδη μια στερεωμένη πολιτική νοοτροπία, η οποία κράτησε για πάρα πολλά χρόνια ακόμα. Μια νοοτροπία που επηρεάζει το πολιτικό DNA του κόμματος μέχρι και σήμερα.

Συμπερασματικά, θα έλεγα ότι το ΑΚΕΛ συμπεριφερόταν με έναν αντιφατικό τρόπο. Π.χ. την ώρα που ακολουθούσε συντηρητική πολιτική, την ίδια ώρα επικαλούνταν τον μαρξισμό, ή την ώρα που μιλούσε για Ένωση και για αδικαιώτους εθνικούς πόθους, την ίδια ώρα καλούσε τους Τ/κ σε συμπόρευση. Αυτή η συνύπαρξη μέσα στον χαρακτήρα του, από τη μια, της αριστερής ιδεολογίας και, από την άλλη, της συντηρητικής πρακτικής, θόλωνε επί μονίμου βάσεως τον πολιτικό του ορίζοντα. Και γι' αυτό ήταν σαν μια διχασμένη προσωπικότητα.

Προσεγγίζοντας κριτικά το όλο οικοδόμημα του ΑΚΕΛ, σε συνάρτηση με το παρόν αλλά και με το παρελθόν του, γεννιούνται άπειρα ζητήματα άξια σχολιασμού και συζήτησης. Θέλω να σταθώ σε τρία ειδικά:

1ο) Το ΑΚΕΛ κουβαλά σε όλη του τη διαδρομή μίαν αντίφαση. Ενώ από τη μια ήταν πάντα μια μεγάλη δύναμη, με σημαντικό εκτόπισμα στην ε/κ κοινωνία, από την άλλη δεν θέλησε ποτέ να αποτελέσει μια ηγεμονική δύναμη, να καθορίσει τις εξελίξεις ή να ανατρέψει μια προδιαγραφόμενη πορεία εξελίξεων, να σταθεί αυτόνομα με τις δικές του δυνάμεις, κερδίζοντας την κοινωνία. Αν εξαιρέσουμε την καθοδήγηση των εργατικών αγώνων τη δεκαετία '40 και το κτίσιμο του συνδικαλιστικού κινήματος, αντιθέτως στα θέματα εξουσίας και Κυπριακού δεν πρωτοπόρησε ποτέ. Για να το θέσω έτσι κάπως μεταφορικά, δεν θέλησε ποτέ να είναι το πρώτο βιολί της ορχήστρας. Παραχώρησε πρόθυμα τη θέση του σε άλλους.

2ο) Η απουσία μιας πρωτοπόρας και ηγεμονικής συνείδησης από μέρους του περιορίζει την αυτοπεποίθησή του και το θέτει σε μια στάση συνεχούς άμυνας. Η κύρια έγνοια του ήταν και είναι - έστω και αν δεν είναι τόσο εμφανές σήμερα - να επιβιώσει ως πολιτική οντότητα και ως μηχανισμός, να μην απομονωθεί, να μην πάρει μεγάλα ρίσκα. Αυτή η παραδοσιακή συντηρητική συνείδηση διαπερνά όλο το σώμα του ΑΚΕΛ, από την ηγεσία μέχρι τη βάση. Είναι σημαντικό επίσης

να καταλάβουμε ότι η συνείδηση αυτή διαπερνά, με κάποιον τρόπο, και όλο σχεδόν τον υπόλοιπο χώρο της αριστεράς. Είναι σαν ένας φαύλος κύκλος. Οι φοβίες του ΑΚΕΛ γίνονται φοβίες και για την υπόλοιπη αριστερά. Βλέπουμε συχνά άλλες αριστερές οντότητες ή μεμονωμένους αριστερούς όχι μόνο να αποδέχονται την επικυριαρχία του στον χώρο αλλά και να νιώθουν την ανάγκη να υπερασπίσουν αυτή την επικυριαρχία. Ας δούμε σε αντιδιαστολή το ελληνικό παράδειγμα. Η ελληνική αριστερά, με όλα τα λάθη της, με όλες τις παθογένειές της και με όλες τις αντιφάσεις της, πρωτοπόρησε σε κρίσιμα σταυροδρόμια, μπήκε μπροστά, πήρε κάποιες φορές όπλα, άλλαξε ή προσπάθησε να αλλάξει τον ρου της Ιστορίας, συγκρούστηκε με τον εαυτό της, διασπάστηκε και ξαναδιασπάστηκε. Αυτή η παράδοση τονώνει την αυτοπεποίθησή της, την οπλίζει με θάρρος να δοκιμάζει συνεχώς νέα πράγματα, να παίρνει πρωτοβουλίες, να μη φοβάται να διασπαστεί ώστε να χτίσει κάτι καινούργιο. Αυτό δεν το βλέπουμε στον ε/κ αριστερό χώρο.

3ο) Αφού, όπως ειπώθηκε πριν, το ΑΚΕΛ είναι κυρίαρχο στον χώρο της αριστεράς και ουσιαστικά δεν απειλείται η κυριαρχία του, λογικά έχει σήμερα την ευχέρεια, ή μάλλον την πολυτέλεια καλύτερα, να κάνει αυτοκριτική για κάποιες λάθος επιλογές, να εξετάσει την ιστορία του, να προσπαθήσει να αλλάξει πολιτικά και οργανωτικά. Να γίνει μια δύναμη σύγχρονη που να μπορεί να ελκύσει τους νέους και τους εργαζόμενους. Βλέπουμε όμως ότι δεν υπάρχει αυτή η βούληση. Στα δικά μου μάτια μοιάζει αυτή η κυριαρχία να λειτουργεί αντίθετα. Δηλαδή, τόσο η ηγεσία και ο επαγγελματικός μηχανισμός όσο και μια κρίσιμη μάζα παραδοσιακών στελεχών είναι εφησυχασμένοι, προτιμούν να παραμείνει το κόμμα όπως είναι παρά να μπουν σε μια διαδικασία αναστοχασμού, φοβούμενοι μια ίσως ανατροπή των εσωτερικών ισορροπιών.

Χαράλαμπος Αριστοτέλους: Απόψε εγώ δεν είμαι εδώ ως ιστορικός, άλλωστε η δική μου ειδικότητα είναι πολιτικός επιστήμονας. Συμμετέχω και με την ιδιότητά μου ως υποψήφιος στις επερχόμενες προεδρικές εκλογές.

Ο λόγος που κατέρχομαστε στις προεδρικές εκλογές είναι με αφορμή την απόφαση του ΑΚΕΛ για την υποψηφιότητα του κυρίου Ανδρέα Μαυρογιάννη. Είναι γιατί έχουμε διαχωρίσει τη θέση μας από το κόμμα της κοινοβουλευτικής αριστεράς, και εγώ αυτό το βάζω στα εισαγωγικά, το αν αυτό το πράγμα πλέον είναι αριστερά ή όχι. Είναι στην κρίση βέβαια του λαού και της εργατικής τάξης να μας πει και να αποφασίσει αν αυτό το κόμμα όντως εκπροσωπεί την ίδια την εργατική τάξη της Κύπρου και τους αγώνες που έδωσε διαχρονικά η κυπριακή εργατική τάξη. Ενώ μπορούσε και είχε τις δυνατότητες να διευρύνει τους αγώνες - θα συμφωνήσω με αρκετά από όσα είπε ο Μάριος - δεν το έπραξε. Ο στόχος της υποψηφιότητάς μου και των δυνάμεων που την στηρίζουν δεν είναι η εκλογή αυτή καθ'εαυτή, αλλά η προώθηση του αντίθετου πόλου που απουσιάζει από την πολιτική ζωή του τόπου σήμερα. Όταν λέμε αντίθετο πόλο, εννοούμε τον πόλο που θα αποτελέσει αντίσταση στις νεοφιλελεύθερες πολιτικές. Όλοι σας εδώ πέρα λίγο ή πολύ γνωρίζετε τι σημαίνουν αυτές οι πολιτικές για την κυπριακή εργατική τάξη. Δεν είδα όμως το ΑΚΕΛ να δίνει ταξικούς αγώνες, δεν είδα όμως το ΑΚΕΛ διαχρονικά να δίνει πολιτικούς αγώνες, είτε στον δρόμο είτε στο κοινοβούλιο.

Από καιρό έχω διαχωρίσει τη στάση μου από την πολιτική στάση του ΑΚΕΛ, όπως αυτή εκφράζεται στη διακήρυξη του κόμματος του 1991 "Η δική μας αντίληψη για τον σοσιαλισμό".[8] Είναι δύο τα καίρια σημεία της διακήρυξης αυτής τα οποία μας βρίσκουν κάθετα αντίθετους: 1) το ΑΚΕΛ απαρνείται τη δικτατορία της οποιασδήποτε κοινωνικής τάξης, δηλ. και τη δικτατορία του προλεταριάτου, μια θέση που είναι αδιανόητη για κομμουνιστές, και 2) οραματίζεται ένα βελούδινο πέρασμα από το κοινοβουλευτισμό στον σοσιαλισμό, το οποίο θεωρούμε ανέφικτο. Όπως πολύ σωστά είπε προλίγον ο Μάριος, το ΑΚΕΛ έδωσε όλες του τις δυνάμεις, θέλοντας ή μη, για το εθνικό ζήτημα πρώτα και κύρια, χωρίς να ασχολείται με την ταξική διάσταση της ύπαρξης της αριστεράς.

Εγώ όμως δεν θεωρώ ότι οι καταβολές του ΑΚΕΛ ήταν μαρξιστικές-λενινιστικές, Μάριε. Το 1941 προεδρεύει του ιδρυτικού του συνεδρίου ο μεγαλοαστός Βασιλειάδης, ο οποίος δυο χρόνια αργότερα

δικάζει τους συνδικαλιστές της ΠΣΕ, τον πρόδρομο της ΠΕΟ δηλαδή, για την δράση τους, ως ο ανώτατος δικαστής της αποικιοκρατίας στην Κύπρο. Έχετε την εντύπωση ότι θα δέχονταν οι Άγγλοι αποικιοκράτες να αφήσουν το ΑΚΕΛ στην νομιμότητα αν αυτό δεν είχε συμβιβαστεί; Αν δεν ήταν φερέφωνο; Μεγαλοαστοί όπως ο Λαδάς και ο Κωνσταντινίδης εισχώρησαν στο ΑΚΕΛ για να του επιτραπεί η νομιμότητα. Και τέλος, υπήρχε ο σκοτεινός ρόλος του Πλουτή Σέρβα, ο οποίος έπαιρνε καθοδήγηση από το Εργατικό Κόμμα της Μεγάλης Βρετανίας και όχι από το Κομμουνιστικό Κόμμα Βρετανίας. Το ΚΚΚ επιχείρησε να μαζικοποιήσει το κίνημα στη νομιμότητα, με την ιδέα ότι τα μέλη του ΚΚΚ θα περνούσαν τις θέσεις τους μέσω του ΑΚΕΛ, αλλά ενώ γίνονταν κρυφές συνεδριάσεις του ΚΚΚ, ο Πλουτής Σέρβας φαίνεται πως δεν μετέφερε τις αποφάσεις και θέσεις αυτών των συνεδριάσεων στο ΑΚΕΛ.

Διαφωνώ και με το αφήγημα του ΑΚΕΛ που λέει ότι το 1944 το ΚΚΚ αυτοδιαλύθηκε και εισχώρησε στο ΑΚΕΛ γιατί θεωρούσε πως δεν είχε πλέον ξεχωριστό λόγο ύπαρξης. Αν αυτό αληθεύει, τότε γιατί σε πολλά μέλη του ΚΚΚ δεν τους επιτράπηκε να γίνουν μέλη του ΑΚΕΛ; Για παράδειγμα, ο Λεύκης έγινε μέλος του κόμματος μόλις 30 χρόνια μετά. Γιατί; Υπάρχουν τεράστια ερωτηματικά εδώ τα οποία χρήζουν περαιτέρω έρευνας. Υπάρχουν και φωνές που λένε ότι το ΚΚΚ κατηγόρησε το ΑΚΕΛ ως οπορτουνιστικό αλλά τελικά εισχώρησε στο ΑΚΕΛ. Πως κατηγορείς το ΑΚΕΛ και μετά εισχωρείς σε αυτό;

Έχουμε και την εγκληματική επιστροφή του ΑΚΕΛ στην ιδέα της Ένωσης το 1968, ενώ από το 1964 και τα γεγονότα της Τηλλυρίας,[9] η Σοβιετική Ένωση μιλά και προωθεί την ομοσπονδία στην Κύπρο, σωστά κατά τη γνώμη μου.

Διαφωνώ και με την απόφαση του ΑΚΕΛ επί Δημήτρη Χριστόφια να πάρει την εξουσία αντί να μείνει μοχλός πίεσης της εξουσίας, και αυτό γιατί πολύ απλά ο καπιταλισμός θα σε διαχειριστεί αντί να τον διαχειριστείς εσύ. Δύο παραδείγματα επ'αυτού: 1) Ο Χριστόφιας έδωσε τρεισήμισι δισεκατομμύρια ευρώ ως κοινωνικές παροχές στην αρχή της πενταετίας του, και μέχρι το τέλος της πενταετίας τον εξανάγκασε το αστικό κράτος μέσα από τον καπιταλιστικό θεσμό της ΕΕ να τα πάρει πίσω από τον κυπριακό λαό. 2) Θυμίζω επίσης το 12% πέναλτι και την παγοποίηση της ΑΤΑ, τα αντιλαϊκά μέτρα που πέρασε η κυβέρνηση Χριστόφια υπό την πίεση της Τρόικας και τα οποία έχουν μονιμοποιηθεί έκτοτε. Και στις 2 περιπτώσεις υπουργός Εργασίας ήταν η κ. Σωτηρούλα Χαραλάμπους, που είναι σήμερα η ΓΓ της ΠΕΟ! Εγώ θεωρώ ότι έπρεπε τότε η κυβέρνηση Δημήτρη Χριστόφια να παραιτηθεί, και ότι δεν έπρεπε να πάρει ποτέ την εξουσία.

Και κλείνω με το εξής. Ο Λένιν προχώρησε στη δημιουργία του Σοβιετικού κράτους το 1923. Προσέξτε, η επανάσταση ήταν το 1917. Στην αρχή προχώρησε σε πολυκομματισμό, δίνοντας και υπουργεία στους αριστερούς Ενσέρους. Όταν είδε ότι δεν πήγαιναν άλλο τα πράγματα και ωθήθηκαν προς τον εμφύλιο, τότε είπε το ιστορικό “η βία θέλει αντι-βία”. Και ήταν ο πρόδρομος για τη δημιουργία του Κόκκινου Στρατού που μετά κατατρόπωσε το ναζιστικό θειό. Άρα πήρε την εξουσία μόνο στο σοσιαλισμό. Η διαχείριση του συστήματος από την αριστερά είναι μια αυταπάτη. Δεν μπορεί να γίνει ανθρώπινος ο καπιταλισμός. Αυτό που μπορεί να γίνει είναι να μην θυματοποιήσουμε τις σημερινές γενιές με τέτοιες προσπάθειες, και να προωθήσουμε το δικό μας όραμα που δεν είναι άλλο από την κοινωνία της αυτοπραγμάτωσης του ανθρώπου.

Αθηνά Καρυάτη: Καλησπέρα κι από μένα. Είμαστε ομιλητές με διαφορετικές εμφάσεις, αλλά πάνω-κάτω παρόμοια ανάλυση. Θέλω κι εγώ να ευχαριστήσω με τη σειρά μου την ομάδα Πλατύπους για την εκδήλωση. Νομίζω είναι χρήσιμη μια τέτοια συζήτηση. Ελπίζω να συνεχίσουμε τις συζητήσεις αναφορικά με την αριστερά στην Κύπρο για να βγάλουμε τα κατάλληλα συμπεράσματα και να μπορέσουμε να δούμε πως προχωράμε μπροστά.

Λέγοντας ότι έχουμε διαφορετικές εμφάσεις, ήθελα να πιαστώ από τη θεωρία των σταδίων που

αναφέρθηκε από τον Μάριο όσον αφορά την στάση του ΚΚΚ και της δημιουργίας του ΑΚΕΛ, γιατί θέλω να πω ότι εμείς θεωρούμε ότι η θεωρία των σταδίων δεν ήταν μια θεωρία την οποία μπορούσαν τα κομμουνιστικά κόμματα εκείνη την περίοδο να επιλέξουν αν θα εφαρμόσουν. Σίγουρα αυτό που λέει ο Μάριος μπορεί να ισχύει, ότι κάποια από τα κομμουνιστικά κόμματα μπορεί να είχαν μια ευελιξία αναφορικά με τις οδηγίες που έπαιρναν από τη Μόσχα, μια αυτονομία, αλλά την ίδια στιγμή η θεωρία των σταδίων ήταν μια γενικότερη πολιτική όλων των κομμουνιστικών κομμάτων, ιδιαίτερα στην Ευρώπη, η οποία ακολουθήθηκε και ουσιαστικά έχει προδώσει μια σειρά από επαναστάσεις και κινήματα, όχι μόνο την πορεία της αριστεράς στην Κύπρο. Έτσι το ΑΚΕΛ στην πραγματικότητα είναι το αποτέλεσμα της θεωρίας των σταδίων, είναι ένα λαϊκό μέτωπο, είναι η συνεργασία του σταλινικού ΚΚΚ με την προοδευτική αστική τάξη όπως γινόταν και στα άλλα κομμουνιστικά κόμματα της εποχής. Αυτό είναι αποτέλεσμα όλης της ιστορίας που λέει ότι όπου υπάρχουν άλυτα προβλήματα, είτε εθνικά είτε αντιιμπεριαλιστικά είτε δημοκρατικά, η πάλη για τον σοσιαλισμό πρέπει να αναβάλλεται μέχρι να λυθούν αυτά τα προβλήματα. Και αυτή τη θέση δυστυχώς το ΑΚΕΛ και ιδιαίτερα η νεολαία του την είχε μέχρι πολύ πρόσφατα. Πλέον δεν ξέρω αν την έχει αλλάξει ή αν έχει αλλάξει κάποια άλλη διατύπωση.

Αυτή η θεωρία δεν έχει καμία σχέση με τον Μαρξισμό. Δεν έχει καμία σχέση με την ιστορία των Μπολσεβίκων οι οποίοι προχώρησαν στην ανατροπή της κυβέρνησης των αστών όταν η χώρα τους βρισκόταν σε πόλεμο με τη Γερμανία το 1917. Οπότε δεν μπορούμε να πούμε ότι αυτή τη θεωρία σταδίων την κράτησε το ΚΚΚ επειδή ήταν μαρξιστικό-λενινιστικό.. Η συνεργασία με την αστική προοδευτική τάξη που ξεκινάει με το ΚΚΚ δεν επηρεάζει μόνο τον χαρακτήρα του ως κόμμα, δηλαδή τη μετάβασή του σε ένα λαϊκό μέτωπο, το ΑΚΕΛ, αλλά εγώ θεωρώ ότι εκεί είναι η καμπή στο πώς αντιμετωπίζει την κοινωνική πραγματικότητα και τι θέσεις έχει. Δηλαδή ενώ ήταν το μοναδικό κόμμα στην Κύπρο, ενώ ήταν το κόμμα των εργαζομένων και συσπείρωνε τόσο Ελληνοκύπριους (Ε/κ) όσο και Τουρκοκύπριους (Τ/κ) εργαζομένους στη συντεχνία του και στους αγώνες του, τελικά με το που μετατρέπεται σε ΑΚΕΛ μέσα στο καταστατικό του ήδη από το 1946 έχει το σύνθημα της Ένωσης. Δεν είναι ότι παρασύρθηκε. Ήταν μια συνειδητή πολιτική και δυστυχώς ήταν η ταφόπλακα στη συνεργασία με τους Τ/κ. Από εκεί και έπειτα, παρόλο που υπάρχουν πολύ καλές προθέσεις από διάφορα στελέχη και μέλη του ΑΚΕΛ, ιδιαίτερα του εργατικού κινήματος, δυστυχώς το να μπορέσεις να ξαναφέρεις δύο κοινότητες μαζί όταν έχεις επιφέρει ένα τόσο μεγάλο πλήγμα, όταν έχεις υποστηρίξει τον εθνικισμό της άρχουσας σου τάξης, γίνεται πολύ δύσκολο και παραμένουν προσπάθειες και καλές προθέσεις.

Μια μικρή παρένθεση: γενικά η κριτική που κάνουμε στο ΑΚΕΛ πάντα αφορά την ηγεσία του. Δηλαδή, σίγουρα υπάρχουν και μέλη και στελέχη ειδικά στο εργατικό κομμάτι του ΑΚΕΛ που είναι πολύ αξιόλογα, κάνουν και δουλειά στους εργασιακούς χώρους και προσπαθούν να αλλάξουν τα πράγματα. Όμως η ηγεσία του, από τότε που θεωρεί ότι για να προχωρήσει η αριστερά πρέπει να συνεργάζεται με την αστική τάξη, ουσιαστικά χάνει την όποια μαρξιστική-λενινιστική ταυτότητα θα μπορούσε να είχε.

Όσον αφορά το Κυπριακό, πέρα από την στήριξη της Ένωσης, έχουμε το πρόβλημα πως το ΑΚΕΛ δεν αναγνωρίζει το Κυπριακό ως ένα ταξικό πρόβλημα, που σημαίνει πως δεν μπορεί να το λύσει στην πραγματικότητα. Οι ελπίδες για λύση που είχε καλλιεργήσει ο Χριστόφιας στην πενταετία του, αλλά και μεταγενέστερα το ΑΚΕΛ σαν κόμμα καλώντας σε τεράστιες κινητοποιήσεις στήριξης των ηγετών των δύο κοινοτήτων, ήταν μέγα λάθος. Ήταν μια έλλειψη αναγνώρισης της ταξικότητας του κυπριακού προβλήματος. Η Κύπρος είναι μικρή αλλά δεν είναι ασήμαντη χώρα. Βρίσκεται σε πολύ στρατηγικό σημείο και τόσο η ελληνική όσο και η τουρκική αστική τάξη, αλλά και οι ντόπιες άρχουσες τάξεις και διεθνώς, έχουν στρατηγικά συμφέροντα τα οποία δεν μπορούν να συμβιβαστούν, όπως φαίνεται με το τι γίνεται με το φυσικό αέριο αυτή τη στιγμή. Δεν είναι όμως ο ρόλος της αριστεράς να συμβιβάζει αυτά τα συμφέροντα. Εκεί το ΑΚΕΛ άρχισε να χάνει πολλή υποστήριξη κατά τη γνώμη μας όσον αφορά το Κυπριακό.

Πέραν του Κυπριακού, το ΑΚΕΛ, όντας το μοναδικό κόμμα των εργαζομένων και με ποσοστό 30%, είχε ένα έρισμα και ειδικά μέχρι το 1990 αποτελούσε κίνδυνο για την αστική τάξη. Δηλαδή, θα μπορούσε άνετα αν ήθελε να ταρακουνήσει την οικονομία και την κοινωνία. Βέβαια, μέχρι το '90 η ελληνοκυπριακή αστική τάξη είχε φτάσει να βρει τρόπους να αξιοποιήσει την κατάσταση που επικρατούσε στη Μέση Ανατολή και να δημιουργήσει αυτό το στρεβλό σύστημα στο οποίο ζούμε τώρα, αυτό το παρασιτικό οικονομικό μοντέλο που έβγαζε απίστευτα κέρδη. Και όταν οι αστοί έχουν απίστευτα κέρδη, όταν είσαι σε συνθήκες ανάπτυξης και όταν οι τράπεζες εδώ είχαν τόσο μεγάλο απόθεμα που έπρεπε να δίνουν δάνεια με τα τσουβάλια, ήταν αναμενόμενο ότι το ΑΚΕΛ, με την απειλή απεργιών ή ακόμα και χωρίς, ακόμα και μόνο με τη διαπραγμάτευσή του μέσα από την τριμερή, μπορούσε να εξασφαλίζει καλύτερες συνθήκες για τους εργαζόμενους. Πριν το 2000 είχαμε αυτό που ονομάζαμε μικτό κράτος, ένα μοντέλο διακυβέρνησης στην Κύπρο το οποίο θα ζήλευαν πάρα πολλοί Ευρωπαίοι εργαζόμενοι.

Όταν χτύπησε όμως η κρίση στην Κύπρο και το ΑΚΕΛ κέρδισε τις εκλογές, αυτό δεν ήταν τυχαίο. Οι εργαζόμενοι, βλέποντας την κρίση να έρχεται το 2007-8, έβαλαν στο πηδάλιο της οικονομίας και του κράτους το κόμμα που θεωρούσαν ότι μπορεί να εξυπηρετήσει τα δικά τους συμφέροντα και να τους σώσει από την επερχόμενη καταστροφή. Στα πρώτα χρόνια το ΑΚΕΛ όντως συνέχισε μια επιδοματική πολιτική η οποία κάπως διατήρησε τα πράγματα ως είχαν και έτσι δεν υπήρχαν και αντιδράσεις από τον κόσμο. Όταν όμως κατέρρευσαν οι τράπεζες με πρώτη την Λαϊκή, αντί να πάρει μέτρα προς το συμφέρον των εργαζομένων, ο Χριστόφιας και η κυβέρνηση του καθυσύχασαν τις αγορές λέγοντας ότι δεν πρόκειται να αλλάξουν το σύστημα, και πήγαν να χαράξουν πολιτική με οδηγό την ΕΕ και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, που είναι οι μεγαλύτεροι καπιταλιστικοί και αντεργατικοί θεσμοί. Μπορεί να μην υπέγραψαν το πρώτο μνημόνιο αλλά είναι αυτοί που το διαχειρίστηκαν, ήταν αυτοί που έδωσαν όλα τα χρήματα στις τράπεζες και που δημιούργησαν στην ουσία το δημόσιο χρέος, το οποίο ακόμα το ξεπληρώνουμε, το οποίο δεν υπήρχε πριν. Ήταν δυστυχώς και το πρώτο κόμμα που έφερε νόμο απαγόρευσης απεργιών - με τους ελεγκτές εναέριας κυκλοφορίας αν θυμάστε - και επί της ουσίας έθεσε τη βάση για την νεοφιλελεύθερη λαίλαπα που ακολούθησε.

Έπειτα βέβαια είπε ότι ήταν ενάντια στο μνημόνιο. Αλλά ακόμη και κατόπιν εορτής, ακόμη και όταν έλεγε πως είναι ενάντια στο μνημόνιο (δεν αμφισβητούμε τις προθέσεις του), η τάση της συνεργασίας με την αστική τάξη εκφράστηκε ακόμα και τότε. Ενώ υπήρχε ένα μεγαλειώδες κίνημα κατά τη διάρκεια του κουρέματος με χιλιάδες άτομα έξω από τη βουλή, αντί να προβάλλει τη θέση της μη ψήφισης του μνημονίου στον κόσμο του κινήματος αυτού και να κατεβάσει και άλλους στον δρόμο, την πρόβαλε στο ΔΗΚΟ[10] και στην ΕΔΕΚ[11], μη όντας διατεθειμένο να εναντιωθεί στο μνημόνιο χωρίς στήριξη μερίδας της αστικής τάξης. Δυστυχώς, παρόλο που το ΑΚΕΛ μετά το 2013 είχε τις δυνάμεις για να κάνει σοβαρή αντιπολίτευση, δεν το έκανε κι έτσι εμείς θεωρούμε ότι έχει μεγάλες ευθύνες για την κατάσταση στην οποία βρισκόμαστε σήμερα: μισθοί πείνας, το 50% του κόσμου να ζει με λιγότερο από 1000 ευρώ τον μήνα, το 23% να βρίσκεται στο όριο της φτώχειας, και να έχουμε εργασιακό μεσαίωνα τύπου ντελιβεράδων της Wolt.

Φειδίας Χριστοδουλίδης: Για να δούμε ιδεολογικά που τοποθετείται το ΑΚΕΛ, είναι σημαντικό να ορίσουμε τί σημαίνουν οι περιβόητες έννοιες «Αριστερά» και «Δεξιά». Κατ'έμμένα, ακολουθώντας το Μαρξιστή φιλόσοφο Λεζέβ Κολακόφσκι, οι έννοιες Αριστερά και Δεξιά είναι οι δύο πόλοι του φάσματος του τί μπορούμε να αλλάξουμε στην κοινωνία που ζούμε.[12]

Η Αριστερά (μιλώντας στο ιδεατό, όχι για την υπάρχουσα Αριστερά) χαρακτηρίζεται από την αίσθηση δυνατότητας, θεμιτότητας και αναγκαιότητας ριζικού κοινωνικού μετασχηματισμού που θα αυξήσει την ανθρώπινη ευημερία και παλεύει για αυτήν. Αντιτίθεται στην υπάρχουσα πραγματικότητα και ακολουθεί αρχές σχετικά με το πώς πρέπει και πώς θα μπορούσε να είναι, ανεξάρτητα από το πώς είναι σήμερα. Με άλλα λόγια, οι αρχές ή η πολιτική ιδεολογία της Αριστεράς

βασίζονται στις δυνατότητες στο παρόν για ένα καλύτερο μέλλον και όχι σε αυτό που υπάρχει σήμερα. Η Αριστερά πιστεύει ότι οι κοινωνικές σχέσεις και η ίδια η ανθρώπινη φύση είναι μεταβλητές και θέλει να τις αλλάξει προς το καλύτερο. Δεν αποδέχεται την αυθεντία αυτού που υπάρχει, δηλαδή ότι εάν κάτι υφίσταται αυτή τη στιγμή, λόγου χάρη ένας θεσμός ή μια ευρέως διαδεδομένη πεποίθηση, σημαίνει ότι πρέπει να το αποδεχτούμε απλώς επειδή υπάρχει (στο όνομα του πραγματισμού).

Η Δεξιά από την άλλη χαρακτηρίζεται από την πεποίθηση ότι ο κοινωνικός μετασχηματισμός είναι αδύνατος. Παίρνει μια θεμελιωδώς συντηρητική στάση απέναντι στην υπάρχουσα πραγματικότητα και απεικονίζει τις υπάρχουσες συνθήκες ως αμετάβλητες, π.χ. ισχυρίζεται ότι η κοινωνία θα βασίζεται πάντα στην επιδίωξη του κέρδους επειδή τα ανθρώπινα όντα είναι από τη φύση τους αναζητητές κέρδους. Επειδή δεν πιστεύει ότι το παρόν μπορεί να αλλάξει δραστικά, η Δεξιά αναζητεί τον καλύτερο τρόπο προσαρμογής και πλοήγησης σε αυτό το παρόν, και το εκμεταλλεύεται προς όφελος της όσο περισσότερο μπορεί. Ενώ η πολιτική της Αριστεράς είναι στην υπηρεσία ιδεών, η πολιτική της Δεξιάς είναι απλώς τακτική για την ανάληψη και διατήρηση της εξουσίας. Αναζητά τις λεγόμενες «πρακτικές» ή «πραγματιστικές» λύσεις σε αντίθεση με τη ριζική αλλαγή.

Από τους ορισμούς που έδωσα θα πρέπει να είναι ξεκάθαρο ότι η Αριστερά και η Δεξιά είναι ιδεολογικές τάσεις, ή καλύτερα, ιδεολογικά αισθητήρια, παρά κοινωνιολογικές ομάδες. Το να είσαι αριστερός ή δεξιός σημαίνει να έχεις ένα συγκεκριμένο αισθητήριο ή προσανατολισμό σε σχέση με τη δυνατότητα κοινωνικού μετασχηματισμού. Κάποιος είναι λίγο πολύ αριστερός στο βαθμό που λίγο πολύ αισθάνεται και πιστεύει στη δυνατότητα κοινωνικής αλλαγής, και αντίστροφα, είναι λίγο πολύ δεξιός στο βαθμό που βλέπει το παρόν status quo ως αμετάβλητο, προσαρμοζόμενος σε αυτό. Εν συντομία, η Αριστερά είναι επαναστατική σε σχέση με το υπάρχον, η Δεξιά ομορτυνιστική.

Δεδομένου ότι η Αριστερά ορίζεται από τους επαναστατικούς της στόχους και ιδέες, δεν έχει την πολυτέλεια να τους εγκαταλείψει. Η Αριστερά βρίσκεται υπό συνεχή πίεση να κάνει ιδεολογικούς συμβιβασμούς για να πάρει την εξουσία, αλλά δεν μπορεί να το κάνει γιατί θα εγκατέλειπε τον λόγο ύπαρξής της και θα έπαυε να είναι Αριστερά. Αναπόφευκτα η Αριστερά πρέπει να συμβιβαστεί σε τακτικό επίπεδο με αντιξοές ιστορικές συγκυρίες, αλλά πρέπει να αναγνωρίζει τους συμβιβασμούς ως τέτοιους, δηλ. ότι υπολείπεται της ιδεολογίας της. Αν αρχίσει να αντικαθιστά την ιδεολογία της με τακτικούς συμβιβασμούς, γίνεται μέρος της Δεξιάς, επομένως ηττάται ακόμα κι αν καταφέρει να αποκτήσει εξουσία. Η Αριστερά δεν θέλει την εξουσία με κάθε κόστος: οι ήττες είναι προτιμότερες από την ιδεολογική συνθηκολόγηση στο όνομα του «πραγματισμού» και του «ρεαλισμού».

Φυσικά, το να πούμε ότι η Αριστερά αντιπροσωπεύει την ανάγκη ριζικού κοινωνικού μετασχηματισμού είναι ένας ασαφής ορισμός για να μας επιτρέψει να διακρίνουμε συγκεκριμένα ανάμεσα στις δυνάμεις και τα κόμματα της Αριστεράς και της Δεξιάς σήμερα. Ένας πλήρης ορισμός της Αριστεράς απαιτεί τις συγκεκριμένες θέσεις της Αριστεράς στις σημερινές πολιτικές συγκρούσεις. Ωστόσο, θεωρώ ότι ακόμη και ο γενικός ορισμός μου κάνει φανερό ότι ένα κόμμα όπως το ΑΚΕΛ δεν μπορεί να θεωρηθεί αριστερό. Το ΑΚΕΛ είναι ένα κόμμα του κατεστημένου που κάνει επανειλημμένα ομορτυνιστικές συμμαχίες με κόμματα της δεξιάς για να είναι στην κυβέρνηση. Παρά τον ομολογημένο στόχο του για τον κομμουνισμό, στην πράξη το κόμμα δεν επιχείρησε ποτέ κάτι περισσότερο από μικρές κοινωνικές μεταρρυθμίσεις και πάντα έδινε προτεραιότητα στην προσαρμογή του στο εθνικιστικό και διεφθαρμένο πολιτικό περιβάλλον της Κύπρου. Ήταν και είναι ένα κατεξοχήν δεξιό κόμμα.

Το κύριο χαρακτηριστικό του ΑΚΕΛ από την ίδρυσή του το 1941 είναι το ότι είναι ουραγός της κυπριακής εθνικιστικής δεξιάς. Σε αντίθεση με το δημοφιλές αφήγημα πως το ΑΚΕΛ ήταν ένα κομμουνιστικό κόμμα που έφθισε και χάλασε με τα χρόνια προδίδοντας την ιστορία του, θεωρώ ότι το ΑΚΕΛ ήταν από την ίδρυσή του ένα αστικό κόμμα που η κύρια του έννοια ήταν να γίνει αποδεκτό

από την εθνικιστική δεξιά παρά να ηγηθεί ταξικής πάλης στο νησί. Το νήμα που διαπερνά την ιστορία του ΑΚΕΛ είναι η δειλία και ο ουραγισμός του μπροστά στην κυπριακή δεξιά. Διάβασα πρόσφατα την αυτοβιογραφία του Ζιαρτίδη, ιδρυτικού στελέχους του ΑΚΕΛ και ηγέτη της ΠΕΟ για μισό αιώνα, και δεν ασχολείται καθόλου με την αριστερή κομμουνιστική ιδεολογία και δεν περιέχει ούτε μια αναφορά στο Μαρξιστικό στόχο της επαναστατικής ανατροπής του καπιταλισμού. Αυτό είναι ενδεικτικό του γεγονότος ότι η πολιτική του ΑΚΕΛ και της ΠΕΟ δεν ακολουθούσε κάποια κομμουνιστική ιδεολογία ούτε είχε επαναστατικό στόχο.

Το κύριο μέλημα του ΑΚΕΛ εκείνη την περίοδο ήταν να αποφύγει «το στίγμα του αντεθνικού» ούτως ώστε να μαζικοποιηθεί (όπως μας είπαν και οι άλλοι ομιλητές). Υπήρχε η έννοια να μειωθεί η καχυποψία που υπήρχε μέσα στον κόσμο για τους κομμουνιστές. Για ομορτωτιστικούς κυρίως λόγους λοιπόν, το ΑΚΕΛ εγκατέλειψε την αντι-ενωτική στάση του ΚΚΚ και υιοθέτησε το εθνικιστικό αίτημα της Ένωσης. Αντί να επιχειρήσει να ανυψώσει την εθνικιστική συνείδηση της εργατικής τάξης σε ταξική αντικαπιταλιστική συνείδηση, το ΑΚΕΛ υπέκυψε στην υπάρχουσα συνείδηση για να κερδίσει υποστηρικτές. Αυτή του η επιλογή πάει ενάντια στα βασικά της Μαρξιστικής ιδεολογίας που υποτίθεται ασπαζόταν τότε το ΑΚΕΛ. Όπως τονίζει ο Λένιν, η εργατική τάξη από μόνη της μπορεί να αποκτήσει μόνο τρέιτγιουνιονιστική συνείδηση, δηλαδή, την πεποίθηση ότι πρέπει να πολεμήσει τους εργοδότες για τα δικά της άμεσα καθημερινά συμφέροντα και να απαιτήσει εργατική νομοθεσία από την κυβέρνηση. Καθήκον ενός σοσιαλιστικού/κομμουνιστικού κόμματος είναι η ανύψωση της συνείδησης του προλεταριάτου σε ταξική, δηλαδή, σε συνείδηση αναγκαιότητας υπέρβασης του καπιταλισμού. Για αυτό, κατά το Λένιν, «πρέπει να καταπιαστούμε δραστήρια με την πολιτική διαπαιδαγώγηση της εργατικής τάξης, με την ανάπτυξη της πολιτικής της συνείδησης.»[13]

Ένα σημαντικό αρνητικό αποτέλεσμα του ενωτισμού του ΑΚΕΛ ήταν η αποχώρηση των Τ/Κ από τις Ε/Κ συντεχνίες και η δημιουργία Τ/Κ συντεχνιών. Με άλλα λόγια, το ΑΚΕΛ και η ΠΕΟ θεώρησαν πιο σημαντικό το αίτημα της Ένωσης και την αποδοχή τους από την εθνικιστική δεξιά από το να μην διασπαστεί εθνικά η εργατική τάξη της Κύπρου. Ενώ ο Μαρξ τόνισε στο Κομμουνιστικό Μανιφέστο ότι «οι προλετάριοι δεν έχουν πατρίδα» και ότι καθήκον των κομμουνιστών «στους διάφορους εθνικούς αγώνες των προλεταρίων [είναι να] τονίζουν και [να] προβάλλουν τα συμφέροντα που είναι κοινά σ' όλο το προλεταριάτο κι ανεξάρτητα από την εθνότητα», [14] το ΑΚΕΛ έπραττε ακριβώς το αντίθετο: έβαλε το εθνικό αίτημα της Ε/Κ εργατικής τάξης για Ένωση πάνω από τα κοινά ταξικά συμφέροντα του πολυκοινοτικού κυπριακού προλεταριάτου.

Γενικά δεν χρειάζεται ιδιαίτερη προσπάθεια για να αναδειχθεί η χρεοκοπία του ΑΚΕΛ σαν αριστερό κόμμα της εργατικής τάξης. Ανέκαθεν πορεύεται εθνικά και εθνικιστικά, αναβάλλοντας και αποφεύγοντας τον ταξικό αγώνα μέχρι να λυθεί το υποτιθέμενο 'εθνικό πρόβλημα'. Ποτέ δεν είχε την πολιτική βούληση να σταθεί καθαρά ενάντια στον εθνικισμό και υπέρ της επανένωσης, πόσο μάλλον να έχει ριζοσπαστικά αιτήματα σε σχέση με καπιταλισμό κοκ. Είναι στο πλαίσιο αυτής της πολιτικής που το ΑΚΕΛ του 2022 κατέληξε να έχει ως προεδρικό υποψήφιο τον διαπραγματευτή της κυβέρνησης Αναστασιάδη που οδήγησε τις συνομιλίες περί ΔΔΟ σε οριστικό ναυάγιο. Η επιλογή Μαυρογιάννη δεν αποτελεί καμπή στην ιστορία του ΑΚΕΛ, αλλά μάλλον συνέχεια του ουραγισμού και του εθνικισμού του. Οι ευθύνες του ΑΚΕΛ για την εθνική διαίρεση της Κύπρου είναι πολλές και μεγάλες.

Μεγάλο κομμάτι της εξωκοινοβουλευτικής αριστεράς ισχυρίζεται πως χρειαζόμαστε ισχυρό ΑΚΕΛ ενάντια στη δεξιά και την ακροδεξιά. Αυτό που αποφεύγει να αναφέρει είναι ότι διαχρονικά είχαμε ισχυρό ΑΚΕΛ, με το κόμμα να είναι πρώτο ή δεύτερο σε όλες τις εκλογές από την ίδρυση της Κυπριακής Δημοκρατίας, χωρίς αυτό να απειλήσει την ηγεμονία της Δεξιάς στο νησί. Τόσα χρόνια δεν είδαμε ούτε ταξικό αγώνα ούτε προώθηση της σοσιαλιστικής προοπτικής. Το ΑΚΕΛ έφτασε να εξελέξει το γενικό του γραμματέα Πρόεδρο της Δημοκρατίας, και η διακυβέρνηση του απέδειξε πως

το ΑΚΕΛ δεν έχει εναλλακτική κοινωνικοοικονομική πρόταση από το νεοφιλελευθερισμό, εν τέλει οδηγώντας μας σε μνημόνιο.

Τώρα θα μιλήσω για την αρνητική επιρροή του ΑΚΕΛ στην εξωκοινοβουλευτική αριστερά, κάτι με το οποίο ακόμη δεν καταπιαστήκαμε τόσο. Δυστυχώς η επιρροή του ΑΚΕΛ στην εξωκοινοβουλευτική κυπριακή αριστερά είναι τεράστια και έχει φυσικοποιηθεί σε βαθμό που δεν γίνεται εύκολα αντιληπτή. Ακολουθώντας το ΑΚΕΛ, η μεγάλη πλειοψηφία των εξωκοινοβουλευτικών δεν ασχολούνται σχεδόν καθόλου με την κατηγορία της τάξης, παίρνοντας σαν δεδομένο ότι οι εθνικοί αγώνες είναι υψίστης σημασίας, και επικεντρώνονται στο αν οι αριστερές σε Κύπρο, Ελλάδα και Τουρκία έπρεπε να υποστηρίξουν ανεξαρτησία ή Ένωση. Αυτό κάνει λόγου χάρη ο κύκλος της [Δεύτερης Ανάγνωσης](#), και είναι γενικότερα εμφανές στη δουλειά των αριστερών ιστορικών μας όπως αυτή εκφράζεται στην πρόσφατη Κυπρολογική Σειρά Ρότσος.

Μια άλλη, σχετική παρακαταθήκη του ΑΚΕΛ είναι το θάψιμο μιας διεθνιστικής προσέγγισης της καπιταλιστικής πραγματικότητας. Το ΑΚΕΛ από νωρίς επικαλείτο τον λεγόμενο αντιαποικιακό διεθνισμό που αναδύθηκε μετά το τέλος του Β' Παγκοσμίου, αλλά αυτός στην πραγματικότητα δεν ήταν τίποτα άλλο από συμπίεση διαφόρων εθνικισμών όπου ο καθένας διεκδικούσε τη δημιουργία δικού του έθνους-κράτους. Δεν υπήρχε κάποιος απώτερος διεθνιστικός στόχος στα περισσότερα από αυτά τα κινήματα που να τα καθιστά διεθνιστικά. Το λάθος αυτού του λεγόμενου 'αντι-ιμπεριαλισμού' έγκειται στη φυσικοποίηση όλων των εθνικών κρατών ως πολιτικών υποκειμένων και ως πεδίων δυνητικής πολιτικής δράσης. Αυτός ο 'αντι-ιμπεριαλισμός' συμφωνεί εν τέλει με τους ιμπεριαλιστές στον πολιτικό τους ορίζοντα: το υπάρχον διεθνές σύστημα εθνών-κρατών. Η Αριστερά μπορεί να διαιρεθεί σε τοπικές και εθνικές αριστερές που παίρνουν τη μια ή άλλη θέση σε εθνικά ζητήματα - λόγου χάρη ανεξαρτησία ή ένωση -, αλλά όλες αυτές οι αριστερές, και σίγουρα η Κυπριακή υπό την ηγεσία του ΑΚΕΛ, βρίσκονται στην ίδια πλευρά, αυτήν της προσαρμογής στο παγκόσμιο καπιταλιστικό ιμπεριαλιστικό σύστημα. Ο σοσιαλισμός-κομμουνισμός όμως δεν προοριζόταν να είναι μια πολιτική ιδεολογία της «εθνικής απελευθέρωσης», αλλά ενός παγκόσμιου πολιτικού και κοινωνικού μετασχηματισμού που προοριζόταν να ανταποκριθεί καλύτερα στην ανάγκη απελευθέρωσης από την εθνική καταπίεση στον καπιταλισμό.

Το Κυπριακό ποτέ δεν ήταν το βασικό πρόβλημα που κρατά πίσω την Κυπριακή αριστερά. Ήταν και είναι απλά η διαχρονική δικαιολογία της Κυπριακής αριστεράς, με ηγέτη το ΑΚΕΛ, για να αποφεύγει τον ταξικό αγώνα μέχρι να λυθεί το 'εθνικό πρόβλημα'. Και ακριβώς επειδή αντιμετωπίζει το Κυπριακό με όρους πολιτικών ταυτότητας (κυπριακός πατριωτισμός, τη λεγόμενη 'κυπριακή συνείδηση') δεν συνεισφέρει σε μια ουσιαστική επίλυσή του. Το μόνο που ήδη ενώνει τους ελληνοκύπριους και τουρκοκύπριους είναι τα κοινά ταξικά τους συμφέροντα, και επιβάλλεται που την αριστερά στις δύο πλευρές να κάνει αυτά τα συμφέροντα συνειδητά. Η 'κυπριακή συνείδηση' μπορεί να ενώσει τις δυο πλευρές μόνο στο βαθμό που ασυνείδητα βασίζεται σε κοινά ταξικά συμφέροντα, αλλά αυτή η ασυνειδησία είναι εμπόδιο για την εξαργύρωση αυτών των συμφερόντων.

Δευτερολογίες

ΜΘ: Θα σχολιάσω μόνο δύο ζητήματα. Θεωρώ κάπως απόλυτο να πούμε ότι το ΑΚΕΛ δεν είναι αριστερό κόμμα. Αριστερό κόμμα μπορεί να είσαι, αλλά να μην είσαι επαναστατικό, απλά. Μπορεί να είσαι ρεφορμιστικό, μπορεί να είσαι σοσιαλδημοκρατικό. Εγώ θεωρώ ότι ένα κόμμα κρίνεται αν είναι αριστερό, από τις αρχές, τις καταβολές, τις προγραμματικές θέσεις του, έστω και αν δεν εφαρμόζονται, τις συνειδήσεις των στελεχών. Σε ένα δεξιό κόμμα δεν μπορεί να έχει συνείδηση το μέσο στέλεχος/μέλος, ο προχωρημένος κομματικός ότι "είμαι αριστερός" και το κόμμα να είναι δεξιό. Βγαίνει και από τη συνείδηση του κόμματος, αν ένα κόμμα είναι αριστερό ή όχι, και επίσης από τη συνείδηση της κοινωνίας. Στη συνείδηση της κοινωνίας το ΑΚΕΛ είναι αριστερό κόμμα. Όπως ήταν η ΕΔΑ[15] στην Ελλάδα. Ήταν ακραία εθνικιστική όσον αφορά το Κυπριακό. Για παράδειγμα [η

ΕΔΑ] ήταν το πρώτο κόμμα στην Ελλάδα που ήταν υπέρ της ένωσης της Κύπρου με την Ελλάδα, και μιλούσαν για τους Τούρκους σαμπώς και ήταν το σημερινό ΕΛΑΜ.[16] Όμως, η κοινωνική της πολιτική ήταν ριζοσπαστική. Στη συνείδηση και της κοινωνίας και των μελών της ήταν αριστερό κόμμα. Η ΕΔΕΚ είναι άλλο χαρακτηριστικό παράδειγμα. Τη δεκαετία του 1970-80 αν έλεγες ενός ΕΔΕΚίτη “είσαι δεξιός” θα σε έδερνε. Τη δεκαετία του 2000, ο ίδιος έρχεται και λέει ότι είναι δεξιός. Άρα άλλαξε το κόμμα το ίδιο εκεί, άλλαξε η φυσιογνωμία του, ο χαρακτήρας του.

Κάτι άλλο, που αναφέρθηκε από την Αθηνά, είναι η θεωρία των σταδίων, [η οποία] εντάξει υπήρχε. Ήταν ο γενικός προσανατολισμός των σταλινικών, της Μόσχας, για δικούς τους λόγους, για διατήρηση των συμφερόντων τους, της γραφειοκρατίας κ. λπ. Δεν αντανakλούσε το ίδιο το ΚΚ των ανατολικών χωρών με το ΚΚ της Κύπρου. Παραπάνω ήταν αντανakλαστική η επίδραση. Δηλαδή εισέπρατταν τη γενική αρχή ότι “εντάξει, μπορούμε να συνεργαστούμε με τους δεξιούς για να μην μοιράσει τη χώρα ο ιμπεριαλισμός” κ. λπ. Αυτά ναι, μπορούσε να τα εισπράξει η ηγεσία του ΑΚΕΛ. Αλλά ως τα μέσα της δεκαετίας του ‘60 δεν υπάρχει καμιά σοβαρή αναφορά ότι είχαν πάρε δώσε ουσιαστικά οι ηγέτες του ΑΚΕΛ με τη Σοβιετική Ένωση και έπαιρναν γραμμή. Και το χαρακτηριστικό παράδειγμα ήταν η Ένωση.

Αν θέλουμε να ταυτοποιήσουμε τη βασική θέση του ΑΚΕΛ, είναι η Ένωση, η εθνικιστική θέση για Ένωση. Το ΑΚΕΛ πήρε τη θέση για Ένωση, που εγώ θεωρώ πως ήταν καθαρά τοπική επιλογή της ηγεσίας. Δεν είχε το σθένος, δεν είχε το θάρρος να πάει ενάντια στο ρεύμα και επέλεξε την Ένωση. Έχω σημειώσει πολλά παραδείγματα εδώ:

1) 1948: πάει ο Φιφής Ιωάννου ο γραμματέας του ΑΚΕΛ με τον Ζιαρτίδη και βρίσκουν τον Ζαχαριάδη στο βουνό εν μέσω εμφυλίου πολέμου στις Πρέσπες - ήταν πρωτοβουλία του ΑΚΕΛ, δεν ήταν πρωτοβουλία του ΚΚΕ.[17] Το ΚΚΕ δεν είχε ιδέα βασικά, ούτε η Σοβιετική Ένωση ήξερε τίποτα. Ηθέλαν να παν, ένωσαν την ανάγκη οι σύντροφοι να παν στον Νίκο Ζαχαριάδη να ακούσουν τη θέση του. Άρα που ήταν ο σχεδιασμός, που ήταν η θέση ότι η Σοβιετική Ένωση καθόριζε αυτό το πράγμα;

2) Φεύγοντας από το βουνό ο Ζιαρτίδης πήγε στο Λονδίνο και βρήκε τον ηγέτη του ΚΚ της Βρετανίας, τον Pollitt, ο οποίος του είπε αντίθετα “όχι, να πάτε με την αυτοκυβέρνηση”.

3) Ο Φιφής Ιωάννου πήγε στο Βουκουρέστι και δεν κατάφερε να βρεθεί με κανένα της Cominform.[18] Δεν είχαν ιδέα οι άνθρωποι περί Ένωσης.

4) Το 1949 ο Ζιαρτίδης μαρτυρεί ότι η παγκόσμια συνδικαλιστική ομοσπονδία (η ΠΣΟ) ήταν ενάντια στην ένωση.

5) Το 1950 μετά το γνωστό ενωτικό δημοψήφισμα, πήγαν λαϊκή πρεσβεία ο Αδάμ Αδάμαντος με τον Παπαϊωάννου στα κομμουνιστικά κόμματα της Ευρώπης (Γαλλία, Ρουμανία κ. λπ.) και δεν τους έδωσαν καμιά σημασία. Κανένας δεν ασχολείτο με την Ένωση. Ούτε η ηγεσία της Cominform.

6) Αλλά το πιο χαρακτηριστικό παράδειγμα για μένα, αν υπήρχε αυτή η σύνδεση όπου η Σοβιετική Ένωση έδινε γραμμή στο ΑΚΕΛ, είναι ότι απ’ όλα τα ιστορικά στελέχη του ΑΚΕΛ, Σέρβας, Αδάμαντος, Φιφής Ιωάννου, Ζιαρτίδης, Ανδρέας Φάντης, Δίγκλης, οι οποίοι είτε έγραψαν βιβλία είτε παράθεσαν θέσεις, κανένας δεν ανέφερε οδηγία της Σοβιετικής Ένωσης ποτέ προς το ΑΚΕΛ. Τουλάχιστον μέχρι τη δεκαετία του ‘60. Άρα η Ένωση ήταν τοπική επιλογή, ήταν καθαρά επιλογή της ηγεσίας του ΑΚΕΛ, ο εύκολος δρόμος για να διασωθεί. Και είχαν κάθε λόγο εκείνοι που ανάφερα να μαρτυρήσουν ότι υπήρχε οδηγία από την Σοβιετική Ένωση γιατί όλοι συγκρούστηκαν με την ηγεσία του ΑΚΕΛ σε κάποια φάση. Ως τα μέσα της δεκαετίας του ‘60 τουλάχιστον ήταν καθαρά τοπική η πολιτική της ηγεσίας του ΑΚΕΛ. Έπαιρνε αντανakλαστικά τα μηνύματα από τους Σταλινικούς αλλά περισσότερο επηρεάζονταν από το φόβο τους να μην απομονωθούν.

ΧΑ: Σχετικά με την πολιτική των συνεργασιών διαχρονικά, εγώ θέλω να σχολιάσω δύο πράγματα. Η πολιτική της παθητικής αντίστασης του Γκάντι που το ΑΚΕΛ είχε εφαρμόσει την περίοδο του αγώνα της ΕΟΚΑ, μη απαντώντας στις δολοφονίες των μασκοφόρων του Γρίβα έναντι στελεχών της αριστεράς, θεωρώ πως εκείνη την περίοδο ήταν σωστή επιλογή. Όμως δεν σημαίνει πως πρέπει αυτή η πολιτική της παθητικής αντίστασης να διαρκεί μέχρι τις μέρες μας. Εάν για διάφορους λόγους την περίοδο εκείνη δεν μπορούσε να αναπτυχθεί ο ένοπλος αγώνας και το ΑΚΕΛ σωστά προχώρησε στους απεργιακούς αγώνες, στους πολιτικούς και κοινωνικούς αγώνες παρά στον ένοπλο αγώνα, δεν σημαίνει ότι στη συνέχεια θα έπρεπε το ΑΚΕΛ μέχρι τις μέρες μας να λειτουργεί με βάση την πολιτική της παθητικής αντίστασης. Αυτό το ζήτημα στοίχισε στον ταξικό αγώνα. Ο Γκιόργκι Ντιμιτρόφ ανάλυσε στην Τρίτη Διεθνή τη συνεργασία των κομμουνιστικών κομμάτων σε διεθνές επίπεδο ακόμα και με τα χριστιανοδημοκρατικά κόμματα στον αγώνα εναντίον του ναζισμού, και εκείνη η πολιτική στη συγκεκριμένη συγκυρία θεωρήθηκε από το παγκόσμιο κομμουνιστικό κίνημα ως σωστή επιλογή. Δεν σημαίνει όμως ότι πρέπει αυτή η πολιτική να μεταφράζεται και σε επίπεδο τοπικό στην Κύπρο, για παράδειγμα σε συνεργασία του κόμματος με άλλα αστικού τύπου κόμματα όπως είναι το ΔΗΚΟ και η ΕΔΕΚ, γιατί στο τέλος της ημέρας είναι ένας φαύλος κύκλος που οδηγεί στον ίδιο παρονομαστή, δηλαδή στη διαχείριση και στη διαιώνιση του συστήματος. Σωστός ο Γκιόργκι Ντιμιτρόφ στη συγκεκριμένη συγκυρία, αλλά σε μια συγκεκριμένη συγκυρία και μόνο. Όχι διαχρονικά να το χρησιμοποιεί αυτό το ΑΚΕΛ ως άλλοθι για να συνεργάζεται και να διαχειρίζεται/διαιωνίζει το αστικό κράτος, τον καπιταλισμό κ.ο.κ.

Υπάρχει Μάριε και το ζήτημα της Κομιντέρν που δίκασε το ΚΚΚ και χαρακτήρισε κακή τη στάση του σχετικά με την εμπλοκή του στα Οκτωβριανά.[19] Κάποιοι χαρακτήρισαν την στάση αυτή από την Κομιντέρν τότε ως αριστερίστικη. Εγώ θεωρώ πως αυτό δεν ισχύει διότι μελετώντας το ΚΚΚ και τις συνθήκες, δεν ήταν έτοιμος ο κόσμος να οδηγηθεί σε ένα ανταποικιακό αγώνα τέτοιου τύπου. Και ούτε θα μπορούσε να εμπλακεί σε ένα αγώνα του οποίου ηγήθηκαν η δεξιά, η εθναρχία και η εκκλησία μόνο και μόνο για να ανακόψουν την κομμουνιστική προοπτική στην Κύπρο. Κατηγορήθηκε όμως το ΚΚΚ για αυτή του τη στάση να μην συμμετέχει στα Οκτωβριανά, και ο Πλουτής Σέρβας είπε το εξής, ότι έπρεπε το ΚΚΚ να δικαστεί από την Κομιντέρν γιατί δεν συνεργάστηκε με την εθναρχία και τη δεξιά.

Κλείνοντας, ο Δημήτρης Χριστόφιας παρερμήνευσε την στάση του Λένιν να στηρίξει στην αρχή την αστικοδημοκρατική επανάσταση ως πρώτο στάδιο, γιατί ήμασταν σε μια βιομηχανικά καθυστερημένη χώρα η οποία δεν πέρασε μέσα από την εκβιομηχανοποίηση και την αστικοδημοκρατική επανάσταση για τον σοσιαλισμό. Όταν είδε ότι δεν πήγαιναν τα πράγματα άλλο, οδηγήθηκε τότε στην επανάσταση και είπε το λεγόμενο "Όλη η εξουσία στα Σοβιέτ". Παρερμήνευσε τον Λένιν εδώ ο Δημήτρης Χριστόφιας για να βγει στην εξουσία, και αυτό τα λέει όλα.

ΑΚ: Δεν ήταν η θέση της Ένωσης που είπα ότι ήρθε από τη Μόσχα αλλά η θεωρία των σταδίων, η οποία είναι μια θεωρία συνεργασίας των κομμουνιστικών κομμάτων με την προοδευτική αστική τάξη προκειμένου να αντεπεξέλθουν σε ζητήματα όπως το εθνικό (για να λύσουν δηλαδή το εθνικό), για να μπορέσουν να κάνουν αντιιμπεριαλιστικό αγώνα, δημοκρατικό αγώνα κ. λπ. Δεν ξέρω ποιος την αναλύει αυτή ως μια σωστή τακτική. Εμείς θεωρούμε ότι ήταν μία προδοτική απλώς θεωρία, οδήγησε στη προδοσία μεγάλων επαναστάσεων όπως η Ισπανική Επανάσταση του 1936-37, ο Μάης του 1968 στη Γαλλία, ο Δεκέμβρης του 1944 στην Ελλάδα, τα κινήματα στη Μέση Ανατολή και στον Αραβικό κόσμο της δεκαετίας του '60, η Ιρανική επανάσταση που είναι και πρόσφατο του '79. Αυτή την πολιτική ακολουθούσε το ΑΚΕΛ. Προφανώς το πώς θα εφαρμοστεί η συνεργασία με τα προοδευτικά κομμάτια της αστικής τάξης έχει την ιδιαιτερότητά του στην κάθε χώρα, αλλά το σημαντικό είναι το ΑΚΕΛ ακολουθούσε την ίδια θεωρία και τακτική. Το ΑΚΕΛ ονόμασε τον κυπριακό ενωτικό αγώνα ως αντιιμπεριαλιστικό, και τη στήριξη που έδωσε στον Μακάριο την ονόμασε αντιιμπεριαλιστικό αγώνα, κάτι που δεν ήταν στην ουσία.

Δεν πιάσαμε καθόλου το που πάει το ΑΚΕΛ. Ούτε εγώ νομίζω ότι μπορούμε να πούμε ότι το ΑΚΕΛ δεν είναι αριστερό κόμμα. Είναι ένα ρεφορμιστικό κόμμα το οποίο ρέπει όλο και δεξιότερα χρόνο με τον χρόνο: δηλ., μπορεί η ρητορική που χρησιμοποιεί π.χ. το εκφραστικό του όργανο, η Χαραυγή, να βγάζει μια πιο ριζοσπαστική ρητορική, αλλά την ίδια στιγμή βλέπουμε ότι με την επιλογή Μαυρογιάννη λόγου χάρη, οι επιλογές του πηγαίνουν όλο και περισσότερο προς δεξιά. Και αυτό είναι μέρος μιας ευρύτερης ιστορικής κίνησης, όπως είδαμε και με άλλους αριστερούς σχηματισμούς που είχαμε στην Ευρώπη την τελευταία περίοδο, και με τα άλλα σταλινικά κομμουνιστικά κόμματα της Ευρώπης. Όσο για το που πάει το ΑΚΕΛ, νομίζω δεν μπορούμε να περιμένουμε ότι θα δούμε αριστερές στροφές. Ο Στεφάνου έκανε κάποιες δηλώσεις ότι μέχρι τον Ιούνιο θα κάνουν ριζικές αλλαγές στο κόμμα, κίνηση για να μαζέψει κάποιους από τους απογοητευμένους ψηφοφόρους, αλλά κάτι λίγα που κυκλοφορήσαν στα ΜΜΕ δείχνουν ότι μια από τις αλλαγές που θα προταθούν είναι η εκλογή του Γραμματέα στο συνέδριο, κάτι το οποίο είναι καθαρά μια κίνηση προς τη σοσιαλδημοκρατία - μια δεξιά στροφή.

ΦΧ: Θα συμφωνήσω με τον Μάριο ότι το ΑΚΕΛ όντως δεν ήταν τόσο κατευθυνόμενο από τη Σοβιετική Ένωση όσο κάποιοι ισχυρίζονται, και έχει δίκιο και ο Χαράλαμπος για την επιρροή του Βρετανικού Εργατικού Κόμματος στον Πλουτή Σέρβα. Θα έλεγα γενικά ότι το ΑΚΕΛ ήταν επηρεασμένο αρκετά από το Βρετανικό Εργατικό Κόμμα, το οποίο ήταν τρειντιγουνιστικό. Η αντίληψη του ΑΚΕΛ και της ΠΕΟ για τον συνδικαλισμό είναι πως είναι μια συλλογική προσπάθεια εργαζομένων και εργοδοτών να βελτιώσουν το βιοτικό επίπεδο και τις εργασιακές συνθήκες του λαού ανεξαρτήτως ιδεολογίας. Άρα ΑΚΕΛ και ΠΕΟ δεν προσπάθησαν να καλλιεργήσουν επαναστατική συνείδηση και να ριζοσπαστικοποιήσουν τους εργαζομένους. Μια τέτοια ταξική ειρήνη είναι όμως ανάθεμα για οποιονδήποτε πραγματικό κομμουνιστή. Κατά τη Ρόζα Λούξεμπουργκ, η σημασία και ο στόχος του συνδικαλισμού των κομμουνιστών δεν είναι η βραχυπρόθεσμη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου των εργαζομένων αλλά το να μάθει το προλεταριάτο ότι είναι αδύνατο με την πάλη αυτή να αλλάξει ριζικά τη θέση του και ότι είναι απαραίτητο να καταλάβει οριστικά την πολιτική εξουσία. Με άλλα λόγια, στόχος του κομμουνιστικού συνδικαλιστικού αγώνα είναι να οξύνει την αντιπαράθεση των δύο τάξεων και να δείξει στο προλεταριάτο ότι δεν αρκεί ο συνδικαλισμός εντός του καπιταλισμού, χρειάζεται και η πολιτική επανάσταση, η επαναστατική ανατροπή του καπιταλισμού. Αυτή η επαναστατική ανατροπή σαν τελικός σκοπός, και αυτό είναι τσιτάτο από την Λούξεμπουργκ, "είναι το μοναδικό αποφασιστικό χαρακτηριστικό που διακρίνει την σοσιαλδημοκρατική κίνηση από την αστική δημοκρατία και τον αστικό ριζοσπαστισμό και που μεταβάλλει το όλο εργατικό κίνημα από μια κουραστική εργασία μπαλωμάτων για τη διάσωση του καπιταλιστικού καθεστώτος σε μια ταξική πάλη εναντίον του καθεστώτος αυτού για την κατάργησή του." [20]

Και έρχομαι και λέω ότι το ΑΚΕΛ δεν είναι τίποτα άλλο από ένας μπαλωμάτης για τη διάσωση του καπιταλισμού. Άρα ερχόμαστε στο αν είναι αριστερό κόμμα το ΑΚΕΛ. Πώς μπορεί ένας μπαλωμάτης για τη διάσωση του καπιταλισμού να θεωρείται αριστερό κόμμα; Πώς γίνεται ένα κόμμα που είναι υπέρ Ένωσης με χώρα-μέλος του ΝΑΤΟ, δηλαδή που εν τέλει στηρίζει τον ιμπεριαλισμό, αποδέχεται τον ιμπεριαλισμό, αποδέχεται τον καπιταλισμό, κάνει συνεργασίες με τόσο δεξιά κόμματα, Τάσσο Παπαδόπουλο, Σπύρο Κυπριανού, Μαυρογιάννη. Δεν είναι ρεφορμιστικό κόμμα το ΑΚΕΛ επειδή δεν στοχεύει σε ρεφορμιστική εξέλιξη του καπιταλισμού σε σοσιαλισμό. Στην καλύτερη περίπτωση θέλει κάποιο κοινωνικό κράτος, μια κεϋνσιανή πολιτική. Ο Ρούσβελτ, πολύ πιο προωθητικές οι θέσεις του για το κοινωνικό κράτος από το ΑΚΕΛ σήμερα. Δεν τον λέμε αριστερό. Γιατί να πούμε το ΑΚΕΛ αριστερό; Ο Τρότσκι, η Λούξεμπουργκ και ο Λένιν δε θα χαρακτήριζαν με κανένα τρόπο το ΑΚΕΛ αριστερό επειδή θα το θεωρούσαν αστικό κόμμα. Άμα κάποιο κόμμα είναι αστικό, εγώ θεωρώ δεν είναι αριστερό. Επειδή η Αριστερά έχει να κάνει με την ανάγκη ριζικής αλλαγής της κοινωνίας.

Τελειώνω με κάτι που με τον ένα ή με τον άλλο τρόπο ειπώθηκε από όλους τους ομιλητές. Ειπώθηκε από τον Μάριο ότι ο κόσμος θεωρεί το ΑΚΕΛ αριστερό κόμμα, ειπώθηκε από την Αθηνά ότι οι

εργαζόμενοι έβαλαν στο πηδάλιο το ΑΚΕΛ και τον Χριστόφια το 2008, είπε και ο Χαράλαμπος ότι οι εργαζόμενοι θα κρίνουν σήμερα το ΑΚΕΛ αν εκφράζει σήμερα την εργατική τάξη. Εγώ διαφωνώ με όλα αυτά επειδή από τη στιγμή που δεν έχει γίνει διαπαιδαγώγηση των εργαζομένων για το τι είναι η αριστερά και τι είναι η δεξιά, τι σημαίνει κομμουνισμός, τι είναι ο καπιταλισμός, γιατί να βασιστούμε στην κρίση του για το τι είναι το ΑΚΕΛ; Μεγάλο ποσοστό της εργατικής τάξης θα ψηφίσει ΕΛΑΜ και είναι εναντίον των μεταναστών. Η εργατική τάξη σαν εργατική τάξη δε σημαίνει ότι έχει πιο ανεπτυγμένη συνείδηση από άλλα στρώματα του πληθυσμού. Για να γίνει αυτό χρειάζεται καλλιέργεια συνείδησης από συνδικάτα και κομμουνιστές, κομμουνιστικό κόμμα. Αυτός ήταν το καθήκον του ΑΚΕΛ και δεν το έπραξε, άρα δεν νομίζω ότι χρειάζεται να πάρουμε σοβαρά το τι πιστεύει η εργατική τάξη σήμερα περί Αριστεράς και Δεξιάς.

Q&A

Χάρης Θεοδώρου: Νομίζω δεν απαντήσαμε πολύ το που πηγαίνει το ΑΚΕΛ. Αν μπορώ να το βασίσω σε κάτι που είπε ο Μάριος, έκανε μια σύγκριση ότι η Ελλάδα είχε μια πιο ριζοσπαστική αριστερά η οποία ρίσκαρε, είχε διασπάσεις κ.λπ. Βλέπουμε πως στην Ελλάδα υπήρξε η υπόθεση με τον ΣΥΡΙΖΑ, είχαμε ένα αριστερό κόμμα το οποίο ιστορικά έπαιρνε 2-3% και τελικά ανέβηκε. Είδαμε το Podemos επίσης. Στην Κύπρο δεν υπήρξε μια πίεση από τα αριστερά, και η ερώτηση είναι γιατί δεν υπήρξε. Γιατί υπάρχει αυτή η συγκεκριμένη κατάσταση στην Κύπρο; Αυτή η ερώτηση είναι για όλους.

Επίσης θα ήθελα να ακούσω τι θα απαντούσε ο Μάριος σε αυτά που είπε ο Φειδίας για το τί είναι αριστερά.

ΦΧ: Μπορώ να μιλήσω για το μέλλον του ΑΚΕΛ έτσι εν συντομία. Προβλέπω πως στα επόμενα χρόνια το ΑΚΕΛ θα ολοκληρώσει τη σταδιακή μεταμόρφωσή του από αστικό κόμμα με φιλολαϊκές πολιτικές σε αστικό κόμμα με αντι-λαϊκές πολιτικές αλλά με κοινωνικές ευαισθησίες. Θα είναι κάτι σαν το σύγχρονο Εργατικό Κόμμα της Μεγάλης Βρετανίας δηλαδή, που διαχρονικά ήταν ένα από τα βασικά μοντέλα του ΑΚΕΛ ως κόμματος. Δεν χρειάζεται να αλλάξει κάτι επί της ουσίας, μόνο να καταφέρει να απελευθερωθεί από την εικόνα του σαν αριστερό ή κομμουνιστικό κόμμα. Η πολιτική του βάση δεν θα είναι τόσο τα φτωχότερα λαϊκά στρώματα αλλά οι προοδευτικοί και φιλελεύθεροι του νησιού. Δεν περιμένω να δημιουργηθεί κεντρώο φιλελεύθερο κόμμα - αν και υπάρχουν κάποιοι που θέλουν να φτιάξουν - πιστεύω το ΑΚΕΛ μπορεί να παίξει αυτό το ρόλο με κάποιες αλλαγές στην εικόνα και τη ρητορική του.

Ο μόνος λόγος να πάει προς τα αριστερά το ΑΚΕΛ είναι άμα απειληθεί από τα αριστερά. Είδαμε πως η απειλή του ΕΛΑΜ από τα δεξιά τράβηξε την υπόλοιπη δεξιά δεξιότερα. Αυτή η δεξιά στροφή επιτρέπει και στο ΑΚΕΛ να κινείται πιο ξεκάθαρα προς το εγκαταλελειμμένο 'κέντρο', στους λεγόμενους φιλελεύθερους. Μπορεί πιο εύκολα να φαίνεται προοδευτικό μπροστά στον εθνικισμό των υπολοίπων, να επικαλείται 'αντιφασισμό' μπροστά στην απειλή του ΕΛΑΜ, χωρίς να χρειάζεται αριστερή πολιτική. Καθώς η πολιτική κατάσταση της Κύπρου δεν θα βελτιωθεί, νέα λαϊκιστικά ή/και ακροδεξιά κόμματα όπως το ΕΛΑΜ θα συνεχίσουν να μεγαλώνουν, και με φιλολαϊκό λόγο μπορούν να κερδίσουν πολλούς παραδοσιακούς Ακελικούς ψηφοφόρους. Ταυτόχρονα, η Κυπριακή εξωκοινοβουλευτική αριστερά θα ωθείται όλο και περισσότερο προς το ΑΚΕΛ στο όνομα του αντιφασισμού. Θα μετατραπεί έτσι στον πιο έντονο υποστηρικτή του κατεστημένου. Ίσως είναι ήδη αυτός ο υποστηρικτής.

ΧΑ: Να σχολιάσω κάτι που ανέφερε ο Φειδίας σχετικά με τα λεγόμενά μου. Ναι, εγώ αναφέρθηκα στην άνοδο του αντίθετου πόλου. Άρα ναι, συμφωνώ με το δεύτερο σκέλος της τοποθέτησής σου που λέει ότι για να ωθήσει την κατάσταση προς μια πιο αριστερή κατεύθυνση, θα πρέπει να υπάρξει η άνοδος κομμουνιστικού κόμματος. Είδαμε πως ο ΣΥΡΙΖΑ και το Podemos δεν οδήγησαν προς εκείνες τις κατευθύνσεις. Από κει και πέρα, ναι, η εργατική τάξη είναι που θα αποδομήσει το ΑΚΕΛ και θα

προκρίνει τον πόλο για τον οποίο εμείς λέμε και θέλουμε να προκρίνουμε. Για αυτό και κατερχόμαστε στις προεδρικές εκλογές, για να εμβολιάσουμε το δημόσιο διάλογο με θέσεις τις οποίες απουσιάζουν από το λαό μας και δεν ακούγονται στο δημόσιο διάλογο, για να διαπαιδαγωγηθεί ακριβώς η εργατική τάξη και να αποδομήσει αυτό το ανάχωμα που λέγεται ΑΚΕΛ. Αυτό το ανάχωμα εμποδίζει την άνοδο του συνδικαλιστικού και κομμουνιστικού κινήματος στην Κύπρο για να κονταροχτυπηθεί με τις νεοφιλελεύθερες πολιτικές τις οποίες αναλύσαμε όλοι εμείς απόψε.

Και στους 4 ομιλητές, είτε σε μικρό είτε σε πιο μεγάλο βαθμό, εγώ διέκρινα ένα αφηρημένο στοιχείο. Υπάρχει γενικά ο μύθος ότι κάποτε στην Κύπρο υπήρχε ένα κόμμα το οποίο ήταν καλό, υπήρχαν καλές συνθήκες, και μετά με κάποιο τρόπο τα πράγματα χάλασαν. Αυτό που θέλω να θέσω επί τάπητος είναι: μήπως τα πράγματα δεν ήταν καλά εξαρχής; Ήταν η τότε αριστερά στην Κύπρο, το ΚΚΚ, και μετέπειτα το ΑΚΕΛ, με αυστηρούς όρους, ήταν ποτέ αυστηρά κόμμα της 3ης Διεθνούς; Δηλαδή, μπορούμε να επιχειρηματολογήσουμε ότι υπήρχε κάποτε το καλό ΚΚΚ και μετά το ΑΚΕΛ χάλασε την κατάσταση; Εξαρχής η αριστερά στην Κύπρο ήταν προβληματική. Νομίζω πρέπει να πάμε πιο πίσω για να δούμε τα προβλήματα. Κανένα κοινωνικό φαινόμενο δεν μπορεί να εμφανιστεί τυχαία μέσα στη δεκαετία του '40 και να οδηγήσει στη δημιουργία όλων αυτών που ανέφεραν και οι 4 ομιλητές, δηλαδή στη δημιουργία ενός επί της ουσίας λαϊκιστικού, ρεφορμιστικού, αριστερού αστικοδημοκρατικού κόμματος το οποίο εν τέλει ονομάστηκε ΑΚΕΛ.

ΜΘ: Εγώ σε καμία περίπτωση δεν είπα ότι ήταν καλό το ΑΚΕΛ ή το ΚΚΚ. Ελάχιστα αναφέρθηκα στο ΚΚΚ. Τα πράγματα ήταν πολύ δύσκολα από την αρχή. Αυτό που βρίσκω στο κομμουνιστικό κόμμα είναι ότι προσπαθούσε να συμβαδίσει με τη γραμμή της Γ' Διεθνούς, απλά αυτό που βλέπω εγώ είναι ότι λόγω της καθυστέρησης του τόπου, της απομόνωσης, τα μηνύματα που έρχονταν καθυστερημένα, της έλλειψης επαφής με την πιο προοδευμένη Ευρώπη, έβλεπα ένα σεκταρισμό, μια υπερβολική συνθηματολογία που μπορούσε να αποφευχθεί. Αλλά από εκεί και πέρα νομίζω προσπαθούσε να είναι κάπου κοντά στη Γ' Διεθνή.

Τώρα, όσον αφορά το ΑΚΕΛ, τα πράγματα ήταν άσχημα από την αρχή, συμφωνώ. Από τη στιγμή που η Ένωση γίνεται το βασικό σου σύνθημα, ναι είναι προβληματικό. Είχαμε μια αριστερά που ήταν πολύ επηρεασμένη από τον τόπο και τον χρόνο τον συγκεκριμένο, την Κύπρο της αποικιοκρατίας, της καθυστέρησης, της αμορφωσιάς, ήταν θρησκευόμενοι οι πάντες, ήμαστε πολύ πίσω σε πάρα πολλά ζητήματα. Σε καμία περίπτωση δεν λέω πως τα πράγματα ήταν καλά και μετά χειροτέρεψαν. Ήταν εξαρχής δύσκολα.

ΧΑ: Πολύ σύντομα, είπα στην αρχή ότι το '41, για να μπορέσει να υπάρξει στη νομιμότητα, το ΚΚΚ προσπάθησε να δημιουργήσει ένα πλατύ νόμιμο. Έτσι εισχώρησαν μεγαλοαστοί στο κόμμα. Το 1944 δεν θεωρώ ότι διαλύθηκε το ΚΚΚ, κάτι άλλο έγινε. Αυτό συνδέεται ακριβώς με το ρεφορμισμό που ανέφερες προηγουμένως. Είναι 2 τα αφηγήματα για το ΑΚΕΛ: 1) Αυτοδιαλύεται το ΚΚΚ, κατηγορεί το ΑΚΕΛ ως ρεφορμιστικό, αλλά εισχωρεί στο ΑΚΕΛ. Και υπάρχει και το άλλο το αφήγημα το οποίο λέει ότι το ΑΚΕΛ διέλυσε το ΚΚΚ. Και μάλιστα, σε παράνομα κρυφά συνέδρια.

ΑΚ: Ούτε εγώ είπα ότι το ΚΚΚ ή το ΑΚΕΛ ήταν κάποτε καλό. Το εντυπωσιακό είναι ότι το ΚΚΚ ήταν το πρώτο κόμμα της Κύπρου, εμφανίζεται πριν δημιουργηθεί κάτι από τη Δεξιά. Εμφανίζεται στους εργαζόμενους και έχει μια ριζοσπαστική ρητορική, συγκεντρώνει Ε/κ και Τ/κ, έχει θέση ανεξαρτησία-αυτοδιάθεση, προτείνει δηλ. λύση μιας ενωμένης Κύπρου σε συνεργασία Εκ-Τκ, και έπειτα ανέφερα τις συγκυρίες που οδήγησαν στο να γίνει ΑΚΕΛ και να πάρει θέση της Ένωσης και ότι είχε αυτό ως αποτέλεσμα. Δεν θέλω να μπω στη συζήτηση αν διαλύθηκε ή δεν διαλύθηκε το ΚΚΚ κ.λπ. γιατί θεωρώ πως δεν έχει και πολύ σημασία. Δεν θα ήθελα ποτέ να πω ότι το ΑΚΕΛ είναι η συνέχεια του ΚΚΚ. Αυτό το έβγαλαν κάποια στιγμή οι Ακελικοί και άρχισαν να υπογράφουν ΚΚΚ-ΑΚΕΛ. Νομίζω αυτό δεν έχει σημασία ουσιαστική, είναι στα πλαίσια του ότι χάνουν μέλη και στήριξη και προσπαθούν να βρουν τρόπο να το σταματήσουν αυτό.

Αλλά ήθελα να μιλήσω για την άλλη ερώτηση. Επειδή εμείς ανήκουμε στην αριστερά που δεν είμαστε ουρά του ΑΚΕΛ, και επίσης ήμασταν στη μία από τις 2 προσπάθειες για μια εναλλακτική αριστερά, το [Δράσυ-Eylem](#), [21] που όντως πίεσε το ΑΚΕΛ ως ένα βαθμό και τελικά το οποίο στις επόμενες Ευρωεκλογές κατέβασε τον Νιαζί Κιζιλγιουρέκ, Τκ. Εμείς είχαμε κάνει τη Δράσυ-Eylem που ήταν κοινοτική λίστα στις Ευρωεκλογές του 2014, 4 Εκ και 2 Τκ, και πήγε αρκετά καλά. Πολλά μπορούμε να πούμε για το τί παίχτηκε τότε, αλλά θα ήθελα να σημειώσω ότι όντως πιέστηκε το ΑΚΕΛ.

Θα ήθελα να επισημάνω ένα κοινό σημείο που παρατήρησα ότι ανέφεραν όλοι οι ομιλητές, που είναι ότι το ΑΚΕΛ, και ιστορικά και σήμερα, δεν έχει μια φιλεργατική, κομμουνιστική πολιτική. Θα ήθελα να ρωτήσω τους ομιλητές ποια είναι τα βήματα που πρέπει να κάνουμε σήμερα για να αρχίσουμε να βλέπουμε μια πιο ριζοσπαστική, κομμουνιστική προοπτική. Θέλουμε συνδικάτα, κόμμα, μέτωπο; Τι είναι αυτό που λείπει;

ΦΧ: Θα απαντήσω, αλλά πρώτα θα απαντήσω και στο προηγούμενο ερώτημα στο οποίο δεν απάντησα πριν, επειδή θεωρώ δεν απαντήθηκε επαρκώς από τους άλλους ομιλητές. Το ερώτημα είναι για το ΚΚΚ. Θα έλεγα ότι σε σχέση με το ΑΚΕΛ ήταν αριστερό κόμμα γιατί στόχευε στην ανατροπή του καπιταλισμού στην Κύπρο και στα Βαλκάνια, μεταξύ του 1926-31 τουλάχιστο. Από το 1935 και μετά, με την ανάληψη της ηγεσίας από το Σέρβα έκανε μικροαστική στροφή σταδιακά και οδηγήθηκε εν τέλει στη δημιουργία του ΑΚΕΛ. Τώρα, κατά πόσο θα μπορούσε να είναι διαφορετικά τα πράγματα, κατά πόσο θα μπορούσε να ακολουθήσει άλλη πορεία το ΚΚΚ, είναι πολύ δύσκολο ερώτημα. Η κρίση του Μαρξισμού άρχισε το 1914 όταν χρεοκόπησε η Β' Διεθνής υποστηρίζοντας τον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο. Μετά είχαμε τη χρεωκοπία της Γ' Διεθνούς, από τα μέσα της δεκαετίας του '20 θα έλεγα εγώ, με την επικράτηση του Σταλινισμού. Άρα, με τη σοσιαλδημοκρατία και Σταλινισμό να κυριαρχούν στην αριστερά, ήταν οι πιο μεγάλες επιρροές στο ΑΚΕΛ και δεν ξέρω αν μπορούσαν να πάνε αλλιώς τα πράγματα. Υπήρχαν μικρές Τροτσκιστικές ομάδες, όπως το Τροτσκιστικό Κόμμα Κύπρου τη δεκαετία του 1940, που θεωρώ ήταν καλύτερες φωνές από το ΑΚΕΛ και το ΚΚΚ, αλλά δεν κατάφεραν να μαζικοποιηθούν.

Όσο για την ερώτηση για το σήμερα, η εύκολη απάντηση είναι ότι ναι χρειαζόμαστε νέο κόμμα και νέα συνδικάτα. Το πρόβλημα είναι ότι η πλειοψηφία της Κυπριακής εξωκοινοβουλευτικής αριστεράς δεν πιστεύει στη δυνατότητα δημιουργίας νέου κόμματος ή δεν θέλει, π.χ. οι αναρχικοί θεωρούν ότι είναι κάτι αυταρχικό. Νομίζω χρειάζεται να συζητήσουμε γιατί υπάρχει αυτό το ψυχολογικό κόλλημα πολλών με το ΑΚΕΛ, η δυσκολία να παραδεχτούν ότι είναι κάτι αστικό, δεξιό και ότι θέλουμε κάτι καινούριο, και χρειάζεται να αρχίσει η συζήτηση μεταξύ μας για το τί χρειάζεται να γίνει.

ΑΚ: Η πολυδιάσπαση της Αριστεράς διεθνώς, ειδικά μετά τη πτώση της Σοβιετικής Ένωσης, ζύμωσε, ναι, την Αριστερά, συζήτησε η Αριστερά, ψάχτηκε, μελέτησε κ.λπ. κ. λπ. Το συμπέρασμα στο οποίο κατέληξε όμως η Αριστερά είναι ότι χρειάζεται να δημιουργήσει νέους σχηματισμούς όπου θα είναι με έναν ομοσπονδιακό τρόπο μέτωπα της Αριστεράς που θα έρθουν μαζί και θα δημιουργήσουν νέα μαζικά κόμματα της Αριστεράς και των εργαζομένων, που ουσιαστικά ένα αριστερό κόμμα αυτό πρέπει να κάνει, να εκπροσωπεί τα συμφέροντα των εργαζομένων, και έτσι δημιουργήθηκαν ο Σύριζα, το Ποδέμος κ.λπ. Γιατί απέτυχαν, που είναι μια μεγάλη συζήτηση, και γιατί πήγαν προς τα δεξιά και τελικά υποστήριξαν τη θεωρία ΤΙΝΑ [22] (there is no alternative), το οποίο είναι και αυτό που υποστηρίζει τελικά και το ΑΚΕΛ και το υποστήριξε και στο μνημόνιο το 2013 και το 2014, πρέπει να γίνει αντικείμενο συζήτησης. Αλλά πρέπει επίσης να αναλογιστούμε ότι και η Αριστερά στην Κύπρο έκανε δύο βήματα: την [ΕΡΑΣ](#) [23] και το Δράσυ-Eylem. Έγιναν 2 προσπάθειες για να δημιουργηθεί μια ανεξάρτητη αριστερά πέραν του ΑΚΕΛ.

ΦΧ: Γιατί απέτυχαν αυτές οι προσπάθειες;

ΑΚ: Ως ένα βαθμό μπορώ να πω ότι ήταν επειδή δεν ήθελαν να έχουν τόσο ριζοσπαστικό πρόγραμμα

όσο θα θέλαμε εμείς σαν ΝΕΔΑ. Έτσι υποχώρησαν τελικά στις πιέσεις και διαλύθηκαν. Νομίζω ότι σήμερα, στην κατάσταση που βρισκόμαστε τώρα, όπου και η πιο μικρή μεταρρύθμιση που θέλουμε να γίνει φαίνεται να είναι ακραία και να προϋποθέτει ρήξη, πρέπει να είμαστε έτοιμοι να κάνουμε ρήξεις και ανατροπές. Δεν μπορούμε πλέον να ζητήσουμε μικρές μεταρρυθμίσεις και να μας δοθούν, αυτό το μοντέλο έχει παρέλθει.

Και φτάνω στην πρόταση που κάναμε. Όταν ανακοίνωσε το ΑΚΕΛ την υποψηφιότητα Μαυρογιάννη εμείς σαν ΝΕΔΑ πήραμε την πρωτοβουλία να έρθουμε σε επαφή με όλη την εξωκοινοβουλευτική αριστερά, να δούμε τί λένε στην πιθανότητα να κατεβάσουμε μια αριστερή ανεξάρτητη υποψηφιότητα συλλογική, η οποία θα προκύψει μέσα από την εξωκοινοβουλευτική αριστερά, το μέτωπο της αριστεράς και τα κινήματα που δημιουργήθηκαν τα τελευταία χρόνια, τον 'χώρο' δηλαδή το λεγόμενο. Δηλαδή το άνοιγμά μας ήταν γενικό και με μεγαλύτερο εύρος από τη βασική Αριστερά. Οι προθέσεις ήταν όλες θετικές, οι ανταποκρίσεις ήταν θετικές το καλοκαίρι αλλά δεν μπόρεσε να βρεθεί αυτός ο υποψήφιος που θα μπορούσαμε εμείς σαν μέτωπο της Αριστεράς με ένα συλλογικό τρόπο να στηρίξουμε. Οπότε αφέθηκε το εγχείρημα, αλλά υπάρχουν συζητήσεις ακόμη και θέλουμε μέσα την επόμενη περίοδο να ξεκινήσουμε ξανά τις συζητήσεις με όλες τις δυνάμεις της Αριστεράς για να δημιουργήσουμε μια νέα Αριστερά που θα είναι πραγματικά μέτωπο, θα είναι δημοκρατική, θα σέβεται τις διαφωνίες, θα ζυμώνει, θα συζητήσει γιατί πρέπει να συζητήσει, πρέπει να συζητήσει τι θέσεις θα έχει, τι τακτικές θα χρησιμοποιήσει, πως θα παρεμβαίνει κοκ.

Αυτό που ήθελα να ακούσω από σας όμως και δεν απαντήθηκε, είναι: υπάρχει πιθανότητα, έστω μια μικρή πιθανότητα να είναι δομικά τα χαρακτηριστικά αυτών των προβλημάτων της αριστεράς; Δομικά να μην μπορούμε να έχουμε ένα αριστερό κόμμα; Ίσως οι ιεραρχικές δομές πάντα να καταλήγουν στη δημιουργία γραφειοκρατικών στρωμάτων και να οδηγούν το κόμμα στην αποτυχία;

Αυτό που ήθελα να ακούσω από σας όμως και δεν απαντήθηκε, είναι: υπάρχει πιθανότητα, έστω μια μικρή πιθανότητα να είναι δομικά τα χαρακτηριστικά αυτών των προβλημάτων της αριστεράς; Δομικά να μην μπορούμε να έχουμε ένα αριστερό κόμμα; Ίσως οι ιεραρχικές δομές πάντα να καταλήγουν στη δημιουργία γραφειοκρατικών στρωμάτων και να οδηγούν το κόμμα στην αποτυχία;

(άλλος ακροατής) Η ερώτηση είναι προς τον Χαράλαμπο. Μιλάς για διαχείριση, συνεπώς θεωρείς ότι αν γίνει ένα θαύμα και βγεις πρόεδρος δεν θα παραιτηθείς την επόμενη μέρα. Και η τοποθέτηση μου είναι ότι αυτό που παρατηρώ στη συζήτηση είναι ότι υπάρχουν κεντρικές διαφωνίες στο τι είναι η αριστερά, στο τι πρέπει να γίνει, που πρέπει να πάμε, πόσο αριστερά, τί είναι εφικτό, τι δεν είναι εφικτό. Θα ήθελα να σκιαγραφήσω αν μπορώ το γιατί συνήθως τα κομμουνιστικά κινήματα και κόμματα τείνουν να πηγαίνουν προς τα δεξιά ή να χάνουν πολύ κόσμο. Έχουμε να αντιμετωπίσουμε το ζήτημα ότι αν κάνουμε με κίνημα ο καθένας θα έφτιαχνε το δικό του για να εκπροσωπήσει τη δική του άποψη. Αντί να δημιουργείται κάτι για ένα συγκεκριμένο σκοπό, ας πούμε όπως ήταν ο ΣΥΡΙΖΑ, που μεγάλωσε στη βάση ενός συγκεκριμένου σκοπού, τη μνημονιακή πολιτική που δεν άντεχε ο κόσμος, εμείς δεδομένου ότι έχουμε πολύ διαφορετικές απόψεις για το τί να κάνουμε και πως, είτε πρέπει οι θέσεις μας να είναι πολύ χαλαρές για να μπορούν άτομα με διαφορετικές απόψεις να υπάρχουν στο ίδιο κίνημα είτε το κίνημα διασπάται συνεχώς σε μικρά μικρά κινήματα. Και όσο πιο χαλαρές/νερωμένες είναι οι θέσεις σου, τόσο πιο δεξιός είσαι.

ΧΑ: Για το ερώτημα σε σχέση με τις προεδρικές εκλογές. Δεν έχουμε καμιά ψευδαίσθηση ότι θα εκλεγούμε. Θεωρούμε όμως ότι ένα μεγάλο μέρος της εργατικής τάξης θα μας τιμήσει με τη ψήφο του και αυτό θα δημιουργήσει τις προϋποθέσεις την επαύριο των εκλογών να κάνουμε εκείνο που είπαν και όλοι όσοι μίλησαν ήδη, δηλ. να αρχίσουμε να μπολιάζουμε τις συνειδήσεις του κόσμου με επαναστατικές ιδέες.

Και το τελευταίο, ο αριστερισμός είναι η παιδική ασθένεια του κομμουνισμού, όπως το λέει ο Λένιν

αριστουργηματικά. Κατά τον Λένιν, πρέπει να συμμετέχουμε στους αστικούς θεσμούς, να δίνουμε αγώνες τόσο στο δρομο όσο και κοινοβουλευτικά. Δεν είπα όμως να αναλάβουμε διαχείριση του καπιταλισμού. Το είπα ξεκάθαρα προηγουμένως ότι διαφώνησα με τον Δημήτρη Χριστόφια από τότε. Και αυτός ήταν ένας που τους λόγους που εμείς διαχωρήσαμε τη θέση μας και αποχωρήσαμε από το ΑΚΕΛ στη συνέχεια. Όμως το κάνουμε για να είμαστε έτοιμοι το '26 στις βουλευτικές να διεκδικήσουμε. Στοχεύουμε να προετοιμάσουμε το έδαφος και τις συνειδήσεις, να δείξουμε ότι υπάρχουν και αυτές οι φωνές.

ΦΧ: Για το τί να κάνουμε σήμερα, εγώ βλέπω με θετικό μάτι την υποψηφιότητα του Χαραλάμπου, παρά τις όποιες διαφωνίες που μπορεί να έχουμε. Όντως σε πρώτη φάση χρειάζεται να σπάσουμε με το ΑΚΕΛ, και εννοώ να σπάσουμε και με τους δορυφόρους του ΑΚΕΛ στην εξωκοινοβουλευτική αριστερά. Εννοώ την [Εργατική Δημοκρατία](#),[24] την [Αριστερή Πτέρυγα](#),[25] τη [el:groups:defteri|Δεύτερη Ανάγνωση]], ομάδες που παρεμπιπτόντως προσκλήθηκαν και αρνήθηκαν να συμμετέχουν στην εκδήλωση επειδή θεωρούν ότι προέχει η αριστερή ενότητα υπέρ της υποψηφιότητας Μαυρογιάννη. Θέλαμε στην εκδήλωση να έχουμε και άτομα που υποστηρίζουν, κριτικά ή μη, το ΑΚΕΛ, για να ακούσουμε τα επιχειρήματά τους και να συζητήσουμε, αλλά αρνήθηκαν να είναι εδώ.

Θεωρώ ότι πρέπει να ξεφύγουμε από τη λογική της αριστερής ενότητας και να επιστρέψουμε στην ενότητα μαρξιστών. Δεν πιστεύω ότι χρειάζεται να καλέσουμε όλη την εξωκοινοβουλευτική αριστερά να συμμετέχει σε νέο εγχείρημα επειδή μεγάλο μέρος της είναι αμετανόητοι ΑΚΕΛικοί και όχι στα αλήθεια στα αριστερά. Χρειάζεται να επικεντρωθούμε στα άτομα που όντως είναι ενάντια στο ΑΚΕΛ και θέλουν πραγματικά τη δημιουργία νέων συνδικάτων, ίσως και νέου κόμματος.

Τελειώνοντας, να πω ότι σήμερα είναι υψίστης σημασίας να δείξουμε στον κόσμο πως οι εκλογές δεν είναι ο κύριος δρόμος για την κοινωνική αλλαγή, πόσο μάλλον ο μόνος δρόμος. Όσοι μας λένε πως η ψήφος είναι ο μόνος δρόμος να επηρεάσουμε την κοινωνία έχουν αντιδραστικό ρόλο καθώς καλλιεργούν εκλογικές ψευδαισθήσεις στον κόσμο και δεν αναγνωρίζουν τις πραγματικές δυνατότητες που υπάρχουν για κοινωνική αλλαγή. Το μόνο αποτέλεσμα αυτών των ψευδαισθήσεων θα είναι να δημιουργήσουν απογοήτευση και κυνισμό, όπως έγινε και με το ΣΥΡΙΖΑ, και με τον Χριστόφια κ. λπ., κάνοντας τον κόσμο ακόμα πιο δύσπιστο μπροστά στη δυνατότητα οποιασδήποτε κοινωνικής αλλαγής. Η κοινωνική αλλαγή δεν μπορεί να έρθει άμεσα, χρειάζεται μακροχρόνια προετοιμασία, ιδεολογική ζύμωση άρα... Ας πούμε τώρα ανοίχτηκαν πολλά ερωτήματα, η τελευταία τοποθέτηση σωστά επισήμανε πως έχουμε πολλές διαφωνίες. Άρα, για να αρχίσουν να επιλύονται οι διαφωνίες πρέπει να γίνουν πολλές παραπάνω συζητήσεις, αλλά ναί πρέπει να τεθεί κάποιο πλαίσιο...

Ηταν συγκεκριμένο το σχόλιο μου, είπα ότι άμα έχουμε πολλές διαφωνίες, κρατάς τη θέση σου χάνεις κόσμο ή συμβιβάζεσαι;

ΧΑ: Στοχεύεις για μίνιμουμ μέτωπο συγκλίσεων τουλάχιστο.

ΜΘ: Θέλω να απαντήσω σε μια ερώτηση που έβαλε ο Χαράλαμπος πριν και πέρασε στα ψιλά, γιατί δεν δημιουργήθηκε και δεύτερη, διαφορετική αριστερά στην Κύπρο. Κάποιοι λόγοι που μπορώ να σκεφτώ είναι: πρώτον, ότι το εθνικό ζήτημα κάλυψε τα πάντα, η Κύπρος διαπαιδαγωγήθηκε εθνικιστικά; δεύτερον, μετά τη καταστροφή του '74 είχαμε καλή οικονομική κατάσταση, κάτι που δεν συνέτεινε σε προβληματισμό και αναστοχασμό για τη φύση της κοινωνίας που ζούμε, δεν είχαμε κοινωνικές ανατροπές ούτως ώστε να γίνουν κάποιες ζυμώσεις και να δημιουργηθεί μια άλλη αριστερά. Μια άλλη αριστερά, έστω με τα δικά μου δεδομένα, ήταν η ΕΔΕΚ, αλλά πολύ γρήγορα εξελίχθηκε σε ένα πολύ εθνικιστικό κόμμα, άρα το ΑΚΕΛ δεν είχε αντίπαλο και κατάφερε να κυριαρχήσει και για αυτό. Τέλος, το γεγονός ότι είμαστε μικρός τόπος και οικονομία άφηνε το ΑΚΕΛ να ασχολείται πιο άμεσα και να επηρεάζει τον κόσμο στις μικροεπιχειρήσεις του, απορροφώντας ότι

κραδασμούς πήγαιναν να δημιουργηθούν.

Καλωσορίζω επίσης την ερώτηση του ακροατή περί δομικά ζητήματα που εμπόδισαν την επιτυχία της αριστεράς ιστορικά. Έβαλε δομικά ζητήματα κάτω που πρέπει να δούμε ξανά, όπως για την επανάσταση του 1917. Δεν υπάρχουν ζητήματα που πρέπει να ξαναδούμε; Συνειδητά είμαι αντισταλινικός αλλά, εκείνος ο άνθρωπος δεν πάτησε κάπου για να γίνει η καταστροφή που έγινε; Άρα υπήρχαν προβλήματα. Και ο Τρότσκι είχε ευθύνες, και ο Λένιν. Το ότι τα Σοβιέτ τα κατέλωσε το κόμμα, το ότι υπονομεύτηκε η δημοκρατία, πριν την επανάσταση ακόμα, από το κόμμα, δεν είναι προβλήματα που πρέπει να δούμε; Ο Στάλιν κάπου βρήκε πεδίο ελεύθερο και πάτησε. Ακόμα και τώρα όταν μιλούμε για επαναστατικό κόμμα, η συζήτηση έχει σταματήσει εδώ και τριάντα χρόνια. Εγώ έγραφα τυχαία πρόσφατα στο facebook ότι δεν συζητούμε πλέον, δεν γράφονται βιβλία πλέον για αυτά τα ζητήματα κόμματος/επανάστασης, μέινουμε με τα βιβλία του Τρότσκι και κάποια μεταγενέστερα. Όσο αξιόλογα και να είναι αυτά τα βιβλία - για παράδειγμα η ανάλυση του Τρότσκι για τη Σοβιετική Ένωση είναι εξαιρετική - μετά την κατάρρευση της Σοβιετικής Ένωσης υπάρχει το εξής αρνητικό: έπαψε η μεγάλη συζήτηση για το σοσιαλισμό. Έπαψε η συζήτηση, έπεσε και το επίπεδο συζήτησης στο χώρο της Αριστεράς. Εγώ παρεξηγήθηκα άμα είπα πως πρέπει να συνεχίσουμε να μιλάμε για τη Σοβιετική Ένωση και το Σταλινισμό, συνήθως σε αποκαλούν φιλελεύθερο αριστερό και τελειώνει εκεί το θέμα. Αν κρατήσεις ψηλά τη συζήτηση για τον σοσιαλισμό όμως, αναπτύσσεις επίπεδο, γίνονται ζυμώσεις, έχεις καλύτερα μυαλά ανθρώπων αριστερών. Τώρα που σταμάτησε η συζήτηση, βλέπεις ότι συμβαίνει, με μαθηματική ακρίβεια, μια πτώση στα αντανakλαστικά. Εγώ βλέπω συντρόφους μου παλιούς που ήμαστε στην ίδια οργάνωση, Τροτσκιστές, να μιλούν για ανατροπή του σοσιαλισμού, που είναι σταλινική θέση. Κατάρρευση είχαμε στην ΕΣΣΔ, όχι ανατροπή. Γενικά παρατηρώ ένα πισωγύρισμα ανθρώπων που παλαιότερα ήταν κριτικοί προς το σταλινισμό.

Η συνάντηση εδώ θα ήταν πολύ πιο εποικοδομητική εάν καταλήγαμε να δούμε το τι μέλλει γενέσθαι. Διότι θα ήταν μια καλή ιδέα να κάνουμε ένα συντονιστικό όργανο το οποίο θα δώσει μια συνέχεια, διαφορετικά απλά θα πάμε σπίτια μας με προβληματισμούς. Τέτοιες συζητήσεις έγιναν και στο παρελθόν. Το ερώτημα μου είναι: τι συνέχεια μπορούμε να δώσουμε; Δεν είμαι αντι-Ακελικός, είμαι εναντίον του καπιταλισμού, αλλά πιστεύω δεν έχει προοπτική το ΑΚΕΛ να προχωρήσει. Πιστεύω χρειάζεται μια αυτόφωνη, αυτόνομη δράση, μια νέα αντικαπιταλιστική αριστερά.

(άλλος ακροατής) Μια ερώτηση περί ιστορικών γεγονότων. Στο πραξικόπημα[26] το ΑΚΕΛ αντισταθηκε έμπρακτα, όπως οι ομάδες για παράδειγμα του Δώρου Λοίζου; Ή ήταν σε απραξία και αδράνεια;

ΦΧ: Επί καιρώ χούντας το ΑΚΕΛ συμβούλευε τον Μακάριο να μην συγκρουστεί με τη Χούντα επειδή φοβούνταν ότι μπορεί να συμβεί κάτι άσχημο, κάποια επέμβαση της χούντας στην Κύπρο. Σε αντίθεση με την ΕΔΕΚ που τότε έκανε διαδηλώσεις ενάντια στη Χούντα το ΑΚΕΛ ήταν φοβικό και δέκτηκε ακόμη και χορηγία της Ομόνοιας από τη Χούντα, όπως διάβασα στην αυτοβιογραφία του Ζιαρτίδη. Γενικά το ΑΚΕΛ, σε όλες τις κρίσιμες στιγμές της ιστορίας της Κύπρου δεν έβαλε το χέρι του στη φωτιά. Για αυτό λέω ότι το κύριο χαρακτηριστικό του είναι ότι είναι ένα φοβικό κόμμα, ουραγός της δεξιάς.

ΜΘ: Ο Μακάριος έπαιζε με τη χούντα. Δηλαδή, εκεί που του έβαζε βόμβες ο Γρίβας, ο Μακάριος πήγαινε στον χουντικό Παπαδόπουλο και τον προσεταιριζόταν. Άμα τον πίεζε ο Παπαδόπουλος να καθίσουν να βρουν μια λύση του Κυπριακού, πήγαινε μέχρι και στον Γρίβα ενώ ο δεύτερος ήταν στην παρανομία. Ο Μακάριος έπαιζε με όρους καθαρά ευκαιριακούς για να μείνει στην εξουσία. Το ΑΚΕΛ ακολουθούσε όλα αυτά τα ζικ-ζακ του Μακαρίου: ό,τι έκανε ο Μακάριος το ακολουθούσε. Άρα ήταν μετριοπαθές και προσεκτικό με τη Χούντα και στο πραξικόπημα δεν είχε οργανωμένη αντίσταση.

ΧΑ: Στις Ενθυμήσεις από τη ζωή μου του Εζεκία Παπαϊωάννου, πιέζει τον Μακάριο το ΑΚΕΛ. Συμφωνώ με τον Φειδία ότι δεν έβαλε το χέρι του στη φωτιά, σχεδόν καθόλου, σε πολλά σημεία, όμως - εντάξει, θα διαφωνήσω για τους απεργιακούς αγώνες του '48 βέβαια, - αλλά εγώ θα πω και το εξής, ότι το ΑΚΕΛ πρότεινε στον Μακάριο, και γύμνασε και ένα αριθμό στελεχών του, γύρω στα 100 άτομα, για να αποτελέσουν δυνάμεις αντίστασης γύρω από τον Μακάριο, και ο Μακάριος δεν το δέχτηκε. Το βάζω αυτό ως προβληματισμό και για να είμαστε δίκαιοι με την ιστορία.

ΦΧ: Για το Γριβισμό[27] που αναφέρθηκε, το ΑΚΕΛ τώρα πάντα θα προσπαθεί να αναδεικνύει φασιστικούς κινδύνους για να παρουσιάζεται σαν το μικρότερο κακό για να πιάνει ψήφους. Άρα τον εργαλειοποιεί βασικά, χρειάζεται το Γριβισμό το ΑΚΕΛ.

ΧΑ: Και όταν ο Μαυρογιάννης αναφέρθηκε στον ευρωστρατό, στην FRONTEX,[28] στην PESCO,[29] στην ευρωσυννοριακή φύλαξη που δημιουργεί και το μεταναστευτικό στις χώρες υποδοχής, το ΑΚΕΛ δεν βγήκε να διαχωρίσει τη θέση του. Τι σημαίνει ευρωστρατός; Κοινά γυμνάσια με το NATO, το κομμάτι του NATO στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Για μας είναι κόκκινη γραμμή και είναι αίσχος για τον σημερινό ΑΚΕΛ.

Έχω κάποια σημεία που θέλω να θίξω σε σχέση με τη πορεία του παγκόσμιου σοσιαλιστικού κινήματος. Το βασικό πρόβλημα που αντιμετωπίζει η αριστερά, η αριστερά που θέλει πραγματικά να δει μια πρόοδο της ανθρωπότητας, ένα σοσιαλιστικό μετασχηματισμό της ανθρωπότητας γενικότερα, το πρόβλημα είναι ότι δεν υπάρχουν πρότυπα. Δεν υπάρχει δηλαδή ένα παγκόσμιο πρότυπο, ένα παγκόσμιο κίνημα με κάποιες θέσεις, με κάποιες εν πάσει περιπτώσει λειτουργίες, με κάποια μεθοδολογία, με κάποια παγκόσμια οργάνωση στην οποία η αριστερά, μια τοπική αριστερά όπως τη δική μας, να μπορεί να συμμετέχει, μια ας πούμε νέα διεθνής, να μπορούμε να συμμετέχουμε και να μπορούμε να δουλεύουμε και να αγωνιζόμαστε συντονισμένα και συγχρονισμένα με άλλα κινήματα. Δε θεωρώ δηλαδή ότι υπάρχει ουσιαστικά προοπτική μετασχηματισμού τοπικά. Αν θα γίνει ένας μετασχηματισμός, θα πρέπει να γίνει σε μια παγκόσμια κλίμακα ή τουλάχιστον περιφερειακή κλίμακα.

Δεν υπάρχουν, εν πάσει περιπτώσει, κάποιες ενδείξεις για το πως θα είναι αυτό το νέο παγκόσμιο σοσιαλιστικό κίνημα. Πώς θα είναι και τι μέθοδο θα ακολουθήσει; Ποια θα είναι η νοοτροπία του; Και εδώ ακριβώς είναι που ταιριάζει αυτό που είπε ο Μάριος Θρασυβούλου προηγουμένως, ότι σταματήσαμε να μελετάμε τη Σοβιετική Ένωση. Σταματήσαμε να μελετάμε τις προσπάθειες που έγιναν και επειδή σταματήσαμε να μελετάμε, δε ξέρουμε τι θέλουμε ουσιαστικά. Και όπως είπε και ένας ομιλητής πιο πριν, αν κάτσει ο καθένας να πει ότι θέλει, θα κάνει ο καθένας το δικό του το κίνημα στο τέλος της ημέρας.

Μάλιστα έχουμε ένα από παράδειγμα εδώ μπροστά μας. Η Αθηνά εκ μέρους της ΝΕΔΑ, δεν υποστηρίζει, τουλάχιστον επίσημα, τον Χαράλαμπο. Δηλαδή είμαστε 50, 100, 200 άτομα ας πούμε στην Κύπρο, τα οποία θα μπορούσαν να πούμε ότι έχουν ένα σοσιαλιστικό προσανατολισμό, αλλά, βάζει υποψηφιότητα ο Χαράλαμπος, ο οποίος θέλει να βάλει κάποιες θέσεις για να εκπαιδευτεί η κοινωνία, να ακούσει ο εργαζόμενος μιαν άλλη φωνή, αλλά η ΝΕΔΑ δε βρίσκει αρκετά καλό πάτημα, για να τον υποστηρίξει. Υπάρχουν βαθύτερα αίτια για αυτό το πράγμα. Επιστρέφω σε αυτό που είπε ο Μάριος. Δεν αναλύουμε την πορεία του σοσιαλισμού του περασμένου αιώνα, αφήνουμε κάτω από το χαλί τις διαφορές μας και τις διαφωνίες μας σε σχέση με το τι πήγε λάθος και τις ξαναβρίσκουμε συνέχεια μπροστά μας. Ας πούμε, καταλαβαίνω εγώ παρακολουθώντας τον Χαράλαμπο ότι πρόσκειται στα σοβιετικά καθεστώτα που επικράτησαν μετά τον Β' Παγκόσμιο, ότι τους βρίσκει περισσότερα θετικά παρά αρνητικά. Ε αυτό είναι εμπόδιο, για μας σήμερα επειδή δεν έχουμε αναλύσει τα θέματα του περασμένου αιώνα και ξαναέρχονται μπροστά μας.

ΑΚ: Σίγουρα έχουμε διαφωνίες στην αριστερά και είναι σεβαστές, και θα πρέπει να είναι σεβαστές.

Εμείς παλεύουμε για ένα μέτωπο που να μπορεί να σέβεται τις διαφωνίες και τις διαφορές, να μπορεί να βάζει τα πράγματα κάτω, και να βρίσκει μια μίνιμουμ συμφωνία, μια συναίνεση, και να προχωράει. Το σημαντικό για μας είναι η συλλογικότητα. Κάναμε ένα κάλεσμα προς όλα τα άτομα και ομάδες του χώρου για να προσπαθήσουμε να χτίσουμε μια συλλογική προσπάθεια. Για να βγούμε προς τα έξω με έναν υποψήφιο ή υποψήφια. Εμάς δεν μας ενδιαφέρει καθόλου το πρόσωπο, αλλά η ουσία και οι θέσεις. Ο Χαράλαμπος πήρε μια πρωτοβουλία και κατέβηκε μόνος του, και για να πω την αλήθεια δεν τον ξέραμε από πριν, αλλά καλά έκανε. Έχει θέσεις, βγαίνει, μιλάει, έχει το θάρρος της γνώμης του και πραγματικά σε πολλά πράγματα συμφωνούμε. Αλλά δεν είναι είτε το ένα είτε το άλλο. Είμαστε σε μια κατάσταση έτσι και αλλιώς της αριστεράς όπου έχουμε μια πολυφωνία και μπορεί να πάρει αποφάσεις η κάθε κίνηση ή η κάθε ομάδα να κάνει κάτι.

Εμείς περιμένουμε νέες επιθέσεις από τη δεξιά μετά τις προεδρικές, και ακριβώς εκεί θα πρέπει να έχουμε μια απάντηση, και η καλύτερη μας απάντηση θα είναι αν έρθει συλλογικά, δηλαδή αν μπορέσουμε να συνεργαστούμε, να βγάλουμε μια μίνιμουμ συμφωνία, να οργανώσουμε κινήματα, να βρεθούμε στους δρόμους και παράλληλα να συζητάμε, να συζητήσουμε τις διαφωνίες μας. Εγώ δεν θεωρώ ότι οι θεωρητικές και ιστορικές διαφωνίες που μπορεί να έχουμε σημαίνει ότι δε μπορούμε να συνεργαστούμε στο δρόμο και σε εκλογικές συμμαχίες. Πρέπει να κάνουμε και την άλλη συζήτηση γιατί πρέπει να μελετάμε την ιστορία, αλλά και την ίδια στιγμή πρέπει να συζητάμε και το σήμερα, το τι θέσεις βγάζουμε προς τα έξω αλλά και το πώς μπορούμε να πετύχουμε παραπάνω δικαιώματα για την εργατική τάξη.

ΧΑ: Θα συμφωνήσω με όλα απολύτως που μόλις είπε η Αθηνά. Η επαύριος είναι η ουσία για μας, η επαύριος των εκλογών και η δημιουργία αυτού του μετώπου ως πρώτο στάδιο. Εννοείται, έχουμε διαφωνίες, εννοείται υπάρχει η αντίθετη άποψη, εννοείται είναι υγεία να γίνονται αυτές οι συζητήσεις και να διαφωνούμε και να συμφωνούμε. Αυτό δε σημαίνει όμως, όπως το είπε πολύ καλά και η Αθηνά προηγουμένως, πως δε θα κατεβούμε συλλογικά και στην επαύριο των εκλογών και πριν τις εκλογές και ες αεί μέχρι την τελική ανατροπή του καπιταλισμού. Διαφωνίες θα έχουμε γιατί σίγουρα και ακόμα ο κάθε άνθρωπος δεν είναι ο ίδιος. Έχει τις δικές του απόψεις κ.λπ. Από εκεί και πέρα, για το πως γεφυρώνουμε αυτές τις διαφωνίες και το πως προχωράμε με ένα μέτωπο μίνιμουμ συγκλίσεων, συμφωνώ απόλυτα με την Αθηνά.

Καταληκτικά Σχόλια

ΜΘ: Κατ' αρχήν να ευχαριστήσω την ομάδα που μας προσκάλεσε και τους φίλους που ήρθαν να συζητήσουν μαζί μας. Εγώ θεωρώ ότι έγινε μια πολύ σημαντική συζήτηση όχι μόνο ως περιεχόμενο αλλά και γιατί ήταν διαφορετικές οι προσεγγίσεις των ομιλητών. Είναι πάρα πολύ σημαντικό για την Αριστερά και κυρίως του εκτός του ΑΚΕΛ χώρου και δεν συνηθίζεται, συνήθως γίνονται συζητήσεις μεταξύ ανθρώπων που συμφωνούν. Και άρα είναι πάρα πολύ σημαντικό και συγχαρητήρια στην ομάδα.

ΧΑ: Ένα απλό παράδειγμα για να κλείσω με το τι πάει να πει ξεχειλώθηκαν οι όροι, η ουσία των λέξεων. Είμαι εκ μητρογονίας πρόσφυγας από την Αμμόχωστο. Το ΑΚΕΛ ποτέ δεν ψήφισε στην εξίσωση του εκ μητρογονίας-πατρογονίας. Και να μου επιτρέψετε να το πω, σήμερα το γεννητικό όργανο της μητέρας μου καθορίζει πόσο πολύ ή λίγο πρόσφυγας είμαι, και αυτός ο σεξισμός να προέρχεται από το ΑΚΕΛ. Αν είναι ποτέ δυνατόν, έπρεπε να ντρέπεται το κόμμα της κοινοβουλευτικής Αριστεράς να έχει τέτοιες θέσεις. Η απάντηση είναι ότι θα είναι δώρο άδωρο διότι θα μοιραστεί η πίτα των χρημάτων που θα δώσει το κράτος προς τους πρόσφυγες. Είναι ότι πιο σεξιστικό, είναι ότι πιο μεσαιωνικό και αντιδραστικό. Και αυτό βγήκε μέσα από τα στόματα των στελεχών του ΑΚΕΛ και την πολιτική του ΑΚΕΛ, γιατί ψήφισε αποχή στην πλήρη εξίσωση του εκ μητρογονίας με τον εκ πατρογονίας πρόσφυγα. Απλά ένα παράδειγμα για να καταλάβετε την διολίσθηση των αξιών αυτού του αναχώματος του καπιταλισμού, του ΑΚΕΛ, που υπάρχει για να μην

δημιουργηθεί το κομμουνιστικό κίνημα της Κύπρου. Είναι δώρο στα χέρια του συστήματος γιατί κρατεί την κυπριακή εργατική τάξη σε λήθαργο. Άρα πρέπει να ανοίξουμε τα μάτια μας. Κοινό μέτωπο μίνιμουμ συγκλήσεων χτες Αθηνά. Δεν αντέχει άλλο ο λαός μας, δεν αντέχει άλλο η κυπριακή εργατική τάξη. Έχουμε διαφωνίες, το αντιλαμβανόμαστε. Αυτό είναι υγεία, αυτό είναι δημοκρατία, αυτό είναι αμεσοδημοκρατία. Όπως θέλετε πάρτε το. Χτες, μέτωπο μίνιμουμ συγκλήσεων. Ευχαριστώ.

AK: Στο καταληκτικό μου θα ήθελα να πω ότι υπάρχει μέθοδος, υπάρχει ο Μαρξισμός, μπορούμε να τον μελετήσουμε, μπορούμε να δούμε πως μπορεί να εφαρμοστεί στην περίπτωσή μας. Υπάρχουν διεθνείς κινήσεις, κινήματα κ. λπ. με τα οποία πρέπει να έρθουμε σε επαφή και να συνεργαζόμαστε. Αυτό που πρέπει να κάνουμε, επειδή εμείς πιστεύουμε ότι δεν πρέπει να υπάρχουν δόγματα, είναι να βλέπουμε την ιστορία και τη θεωρία με κριτικό μάτι και τις συνθήκες του σήμερα να τις συζητάμε και να βγάζουμε θέσεις. Θέλει πολλή δουλειά. Και θα ήθελα πάρα πολύ κι εγώ να πω, αν και εντάξει η διοργάνωση έχει αυτή τον λόγο για το πως οργανώνει τη σημερινή εκδήλωση, ότι θα μπορούσε να βγει κάτι από εδώ. Ίσως στο εγγύς μέλλον να μπορούμε να κάνουμε ακόμα μια συζήτηση, μια εκδήλωση, μια επαφή για να συζητήσουμε τα επόμενα βήματα της αριστεράς που θέλουμε και αυτό να πάρει μια συνέχεια.

ΦΧ: Θα ήθελα να απαντήσω στο τελευταίο στο οποίο αναφέρθηκε η Αθήνα και το οποίο ανέφεραν και άτομα από το κοινό, ότι έπρεπε να οργανώσουμε την εκδήλωση ως κάτι που να έχει συνέχεια για να αρχίσει να δημιουργείται ένα αριστερό μέτωπο κοκ. Δεν πιάσαμε e-mails αλλά αυτό δεν σημαίνει ότι δεν έχει νόημα που έγινε αυτή η εκδήλωση. Η εκδήλωση βιντεοσκοπήθηκε, ηχογραφήθηκε και θα μείνει στην ιστορία. Θα μπει στο κυπριακό κινηματικό αρχείο και μπορεί και να δημοσιευθεί στο Platypus Review. Άρα δεν θα χαθεί.

Ο σκοπός του Πλατύποδα σαν ομάδα είναι να καταπολεμήσει ιδεολογικά εμπόδια που εμποδίζουν την επαναδημιουργία και επαναθεμελίωση μιας μαρξιστικής επαναστατικής αριστεράς. Γι' αυτό και κάνουμε αυτές τις συζητήσεις. Δεν προσπαθούμε εμείς οι ίδιοι να γίνουμε εκείνη η αριστερά, για αυτό και κάποιοι από μας που νιώθουν την ανάγκη να φτιάξουν εκείνη την αριστερά φτιάξαμε την ομάδα 1917. Σαν ομάδα 1917 θα θέλαμε να δημιουργηθεί κομμουνιστικό κόμμα στην Κύπρο. Τώρα πώς γίνεται αυτό, εγώ δεν είμαι σίγουρος ότι είναι έτοιμες οι συνθήκες. Ειπώθηκε πριν ότι τώρα δεν είναι της παρούσης να συζητήσουμε τις ιδεολογικές διαφορές του παρελθόντος αλλά να προσπαθήσουμε να κάνουμε κάτι καινούριο. Ναι, αλλά γιατί απέτυχε η ΕΡΑΣ, γιατί απέτυχε η Δράση-Εylem; Ίσως γιατί αντί να συζητήσουμε την ιστορία και τα λάθη που έγιναν και τις διαφωνίες, βιαστήκαμε πάλι να προωθήσουμε την αριστερή ενότητα, που "αριστερή ενότητα" σημαίνει εν τέλει λογικές λαϊκών διαταξικών μετώπων κ. λπ. Γιατί να συνεχίσουμε αυτό τον φαύλο κύκλο; Γι' αυτό πιστεύω πρέπει να κάνουμε ένα βήμα πίσω και να ξαναδούμε την ιστορία και να μάθουμε, επειδή πιστεύω το πρόβλημα σήμερα στην Κύπρο και στην Αριστερά παγκόσμια είναι ότι πάσχει από ιστορική αμνησία, δεν μαθαίνει από τα λάθη του παρελθόντος και επαναλαμβάνει τα ίδια λάθη ακόμα πιο ασυνείδητα και άρα με χειρότερο τρόπο. Συμφωνώ με τον Μάριο ότι ναι δεν πρέπει να ξεχάσουμε τη Σοβιετική Ένωση και πρέπει να τη συζητήσουμε. Κάναμε τέτοιες εκδηλώσεις παλαιότερα.

Οπότε ναι, δεν θεωρώ ότι χρειάζεται να πάρουμε e-mails. Πολύ απλά είναι διαφορετικός ο σκοπός της εκδήλωσης. Ο σκοπός είναι να μουν κάποια πράγματα κάτω, να αναλογιστούμε την ιστορία και να είναι το έναυσμα για παρόμοιες συζητήσεις που πρέπει να γίνουν. Μπορούμε να πούμε ότι βλέπουμε τον εαυτό μας σαν μέρος ενός καταμερισμού εργασίας στην Αριστερά. Εμείς ασχολούμαστε με την καταπολέμηση ιδεολογικών εμποδίων. Επί της ουσίας γράφουμε την ιστορία της σύγχρονης αριστεράς μέσω των εκδηλώσεων μας και αυτών των πάνελ, που είναι πολύ χρήσιμο επειδή μπορεί κάποιος να δει τι λέει η αριστερά σήμερα, ποια είναι τα όρια της, ποια είναι τα προβλήματα της, τι είναι καλό.

Εννοείται δεν αρκεί αυτό: όσοι από μας θέλουμε ανατροπή του καπιταλισμού και του κράτους πρέπει κάτι να κάνουμε. Και αυτό που πρέπει να κάνουμε πιστεύω είναι να οργανώσουμε την κοινωνία των πολιτών ενάντια στο κράτος και τον καπιταλισμό. Τώρα πως θα γίνει αυτό είναι μεγάλη κουβέντα και πρέπει να γίνει μια συζήτηση για το πως προχωρούμε. Αλλά δεν πιστεύω πως το να καλούμε όλες τις ομάδες της εξωκοινοβουλευτικής αριστεράς για ακόμα μια φορά θα οδηγήσει κάπου, επειδή πολλοί από αυτούς δεν είναι διατεθειμένοι να τα σπάσουν με το ΑΚΕΛ και με το σύστημα.

—

[1] Το 1917 είναι μια νεοσύστατη πολιτική οργάνωση που στοχεύει στην οικοδόμηση μιας μαρξιστικής Αριστεράς στην Κύπρο.

[2] Νέα Διαιτητική Αριστερά (ΝΕΔΑ), ιδρύθηκε τη δεκαετία του 2000-αποσυνδέθηκε από τη Διεθνή Σοσιαλιστική Εναλλακτική στις 24 Ιουνίου 2021, η οποία ήταν διάσπαση της Επιτροπής για μια Εργατική Διεθνή που ιδρύθηκε το 1974.

[3] Το βίντεο του πάνελ είναι διαθέσιμο στο διαδίκτυο στη διεύθυνση
<<https://www.facebook.com/PlatypusNicosia/videos/1193945398166562/>>.

[4] Ανορθωτικό Κόμμα Εργαζόμενου Λαού, που ιδρύθηκε το 1926 ως Κομμουνιστικό Κόμμα Κύπρου, πριν καταστεί παράνομο το 1931. Ηγετικά μέλη του ΚΚΚ, μαζί με άλλους, ίδρυσαν το ΑΚΕΛ το 1941.

[5] Η ΠΕΟ ιδρύθηκε το 1941 και είναι μια οργάνωση-ομπρέλα για τις συνδικαλιστικές οργανώσεις στην Κύπρο.

[6] [Ελληνική] Ένωση. Η Ένωσις είναι το κίνημα των ελληνικών κοινοτήτων εκτός Ελλάδας για την ενσωμάτωση των περιοχών τους στο ελληνικό κράτος. Εδώ θα χρησιμοποιήσουμε τον όρο «Ένωση». Η αναφορά στη Σοβιετική Ένωση θα γίνεται πάντα ρητά ως «Σοβιετική Ένωση» ή «ΕΣΣΔ».

[7] Εθνική Οργάνωση Κυπρίων Αγωνιστών (ΕΟΚΑ), που λειτούργησε το 1955-59.

[8] <<https://akel.org.cy/our-concept-for-socialism/?lang=en>>.

[9] Η Μάχη της Τηλλυρίας, επίσης γνωστή ως Μάχη των Κοκκίνων ή Αντίσταση του Erenköy, ήταν μια σύγκρουση στις 6 Αυγούστου 1964 μεταξύ της Κυπριακής Εθνικής Φρουράς και τουρκοκυπριακών ένοπλων ομάδων.

[10] Δημοκρατικό Κόμμα, το οποίο ιδρύθηκε το 1976.

[11] Ιδρύθηκε το 1969 ως Ενιαία Δημοκρατική Ένωση Κέντρου.

[12] Βλέπε Leszek Kołakowski, «Η έννοια της Αριστεράς» (1958).

[13] V. I. Lenin, «Trade-Unionist Politics and Social-Democratic Politics», στο What is to be Done? (1902), <<https://www.marxists.org/archive/lenin/works/1901/witbd/iii.htm>>.

[14] Καρλ Μαρξ και Φρίντριχ Ένγκελς, «Προλετάριοι και κομμουνιστές», στο Μανιφέστο του Κομμουνιστικού Κόμματος (1848),
<<https://www.marxists.org/archive/marx/works/1848/communist-manifesto/ch02.htm>>.

[15] Ενιαία Δημοκρατική Αριστερά, ιδρύθηκε το 1951 και διαλύθηκε το 1991.

[16] Εθνικό Λαϊκό Μέτωπο, που ιδρύθηκε το 2008.

[17] Κομμουνιστικό Κόμμα Ελλάδας, ιδρύθηκε το 1918 ως Σοσιαλιστικό Εργατικό Κόμμα Ελλάδας και πήρε το σημερινό του όνομα το Νοέμβριο του 1924.

[18] Το Γραφείο Πληροφόρησης των Κομμουνιστικών και Εργατικών Κομμάτων, γνωστό ως Cominform, ήταν ένα όργανο των μαρξιστικών-λενινιστικών κομμουνιστικών κομμάτων, συμπεριλαμβανομένου αυτού της Σοβιετικής Ένωσης, που ιδρύθηκε από τον Ιωσήφ Στάλιν το 1947. Αν και δεν προοριζόταν για αντικατάσταση της Τρίτης ή Κομμουνιστικής Διεθνούς (Κομιντέρν), θεωρήθηκε ένα είδος διαδόχου της.

[19] Η Κυπριακή Επανάσταση του 1931 ή Οκτωβριανά ήταν μια εξέγερση κατά της βρετανικής αποικιοκρατίας που έλαβε χώρα στην Κύπρο -τότε αποικία του βρετανικού στέμματος- μεταξύ 21 Οκτωβρίου και αρχών Νοεμβρίου 1931. Στην εξέγερση πρωτοστάτησαν Ελληνοκύπριοι που υποστήριζαν την Ένωση του νησιού με την Ελλάδα. Η ήττα των επαναστατών οδήγησε σε μια περίοδο αυταρχικής βρετανικής διακυβέρνησης, γνωστή ως «Παλμεροκρατία», που θα διαρκούσε μέχρι την έναρξη του Β' Παγκοσμίου Πολέμου.

[20] Ρόζα Λούξεμπουργκ, «Εισαγωγή», στο Μεταρρύθμιση ή Επανάσταση; (Παρίσι: Foreign Language Press, 2020), 1.

[21] Πολιτικό κόμμα που ιδρύθηκε το 2014. Το όνομά του είναι συνδυασμός των ελληνικών (drasy) και τουρκικών (eylem) λέξεων για τη «δράση».

[22] «Δεν υπάρχει εναλλακτική λύση».

[23] Επιτροπή για μια Ριζοσπαστική Αριστερή Συσπείρωση, που ιδρύθηκε το 2011.

[24] Εργατική Δημοκρατία.

[25] Αριστερή Πτέρυγα.

[26] Το πραξικόπημα του 1974 από την ελληνική στρατιωτική χούντα για την ανάληψη του ελέγχου της Κύπρου.

[27] Το κύριο ακροδεξιό εθνικιστικό ρεύμα στην Κύπρο, που πήρε τη θέση του από τον Γρίβα.

[28] Ο Οργανισμός Ευρωπαϊκής Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής.

[29] Η Μόνιμη Διαρθρωμένη Συνεργασία, μέρος της πολιτικής ασφάλειας και άμυνας της ΕΕ στην οποία 26 από τις 27 εθνικές ένοπλες δυνάμεις επιδιώκουν διαρθρωτική ολοκλήρωση.

[Χρειάζεται Τούρκικη Μετάφραση, Πλατύπους Λευκωσίας \(Ομάδα\), Ηλεκτρονικά Άρθρα, ΑΚΕΛ, Δεκαετία 2020-2029, 2024, Απροσδιόριστη Τοποθεσία](#)

From:
<https://movementsarchive.org/> - Κυπριακό Κινηματικό Αρχείο
Cyprus Movements Archive
Kıbrıs Sosyal Hareket Arşivi

Permanent link:
https://movementsarchive.org/doku.php?id=el:other:platypus:akel_panel&rev=1733486463

Last update: 2025/04/20 19:43

